

“(Buiten) gewoon spelen”

Onderzoeksrapportage over het verminderen
van conflicten op het schoolplein

Avans Hogeschool, opleiding leraar basisonderwijs

Onderzoeksrapportage in het kader van de kernopgave ‘Praktijkonderzoek
Schoolontwikkeling’ (POS)

Begeleider:	Marc Karremans
Stageschool:	Ons sbo, te Breda
Breda,	1 mei 2017
Student	Anouk Trommelen
Studentnummer	2080851
as.trommelen@student.avans.nl	

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Hoofdstuk 1 Inleiding en aanleiding	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Nederlandse samenvatting	5
1.2.1 Summary	6
1.3 Situatieschets	6
Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing	8
2.1 Literatuuronderzoek	8
2.1.1 Gedragsproblemen- en stoornissen	8
2.1.2 Intelligentieniveaus	9
2.1.3 Geslacht	9
2.1.4 Spel	10
2.1.5 Taalontwikkeling	11
2.1.6 Het schoolplein	11
2.1.7 Surveillance	12
2.1.8 Thuisituatie	12
2.2 Conceptueel model	13
2.3 Aangescherpte onderzoeksvraag	14
Hoofdstuk 3 Onderzoeksontwerp	15
3.1 Onderzoeksopzet	15
3.2 Innovatief ontwerp	15
3.3 Data analyseren	17
Hoofdstuk 4 Resultaten van het onderzoek	18
4.1 Uitvoering	18
4.2 Resultaten	18
4.3 Beperkingen	21
Hoofdstuk 5 Conclusie en discussie	23
5.1 Conclusie	23
5.2 Discussie	23
5.3 Aanbevelingen	25
5.4 Vervolgonderzoek	25
Literatuurlijst	26
Bijlage 1: Speelplaats Ons sbo	29
Bijlage 2: Leerling populatie Ons sbo	30

Bijlage 3: Observaties conflicten (aanleiding)	31
Bijlage 4a: Leerkracht enquête.....	32
Bijlage 4b: Data leerkracht enquête	34
Bijlage 5: Regels buiten spelen.....	36
Bijlage 6: Leerling enquête	37
Bijlage 7: Uitgebreide planning onderzoek.....	41
Bijlage 8a: Data voormeting in schema en grafiek	43
Bijlage 8b: Data eindmeting in schema en grafiek	58
Bijlage 9: Verklaring over gerealiseerde presentaties.....	68
Bijlage 10: Foto's onderzoek	69
Bijlage 11a: Buitenspeelkaarten "Spelen met spullen"	70
Bijlage 11b: Buitenspeelkaarten "Tikspelen".....	71
Bijlage 11c: Buitenspeelkaarten "Groepsspelen" en " Balspelen"	72

Voorwoord

Mijn naam is Anouk Trommelen. Ik studeer aan de Pedagogische Academie van Avans Hogeschool te Breda. Op dit moment studeer ik in het vierde leerjaar. Sinds 5 september 2016 ben ik gestart met mijn afstudeerstage op Ons sbo te Breda. Vanaf dat moment ben ik ook gestart met dit onderzoek.

Dit onderzoeksrapport "(Buiten) gewoon spelen" dient ter afsluiting van de bacheloropleiding tot leraar basisonderwijs. Deze titel is tot stand gekomen om zo een dubbele laag te creëren omtrent buiten spelen. Het onderzoek gaat immers over het buiten spelen, over "gewoon" spelen en over buitengewone kinderen die spelen. Over "gewoon" spelen valt een discussie te starten want, wat is gewoon spelen? Buitengewone kinderen is eveneens een subjectief gegeven. Zelf heb ik de kinderen op Ons sbo als buitengewoon ervaren. De definities bijzonder en exclusief passen mijn inziens heel goed hierbij. In het onderwijs is immers elk kind anders.

Het onderzoek is opgezet naar aanleiding van een schoolontwikkelingsvraag die kwam vanuit de werkgroep gedrag op Ons sbo. Deze werkgroep houdt zich vooral bezig met de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen op school. Het onderwerp van dit onderzoek staat dan ook in verband met deze ontwikkeling. Dit onderzoek werd uitgevoerd in de groepen 5 tot en met 8. Deze groep omvat in totaal zo'n vijftig leerlingen.

Ik wil van dit voorwoord graag gebruik maken om een aantal mensen te bedanken. Zonder hen had dit onderzoek namelijk nooit plaats gevonden. Allereerst wil ik graag Ons sbo bedanken voor het interessante onderwerp dat zij hebben aangedragen. Daarnaast wil ik mijn mentor M. van den Heijkant en stagecoach M. van Poppel bedanken voor de fijne samenwerking en hulp die ik van hen heb mogen ontvangen. Tot slot wil ik mijn begeleider M. Karremans hartelijk bedanken voor de tijd die hij heeft vrij gemaakt om feedback te geven en ondersteuning te bieden.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van mijn scriptie.

Anouk Trommelen
Tilburg, 1 mei 2017

Hoofdstuk 1 Inleiding en aanleiding

1.1 Inleiding

Dit onderzoek is mede tot stand gekomen vanwege de grote verhuizing die plaats heeft gevonden op Ons sbo. Tot oktober 2016 is de school verdeeld geweest in drie verschillende locaties. Te weten Ruusbroecstraat, Nansenweg en Balmakersveld. In het najaar van 2016 zijn de locaties samengevoegd op de hoofdlocatie. Deze rigoureuze verandering had zo zijn weerslag op de kinderen en het personeel. Onderling moesten beide partijen erg aan elkaar wennen. Iets wat natuurlijk vanzelfsprekend is. Het verschil tussen de locaties werd zichtbaar op het schoolplein. Ondanks de afspraken die vooraf waren opgesteld over bijvoorbeeld het naar binnen gaan, waren er toch verschillen in hoe de leerkrachten dit aanpakten. Ook tijdens het buiten spelen werden deze verschillen zichtbaar. De leerkrachten merkten tijdens het surveilleren dat zij vaker moesten ingrijpen bij conflicten. Verder was er een groot verschil tussen het management van de verschillende locaties. Zo hadden alle drie de locaties verschillende regels die zij handhaafden. In het begin stadium van de verhuizing waren kind en leerkracht zoekende naar wat mocht en wat kon. Uiteindelijk heeft dit geleid in eenduidige afspraken die alle leerkrachten aanhouden. Helaas bleven de conflicten op het schoolplein bestaan. De schoolontwikkelingsvraag vanuit de school was dan ook: Hoe kunnen we de conflicten op het schoolplein verminderen? Deze conflicten worden natuurlijk beïnvloed door verschillende factoren. In de literatuurstudie worden deze factoren onderzocht. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een innovatieve oplossing. Het onderzoek naar deze oplossing is uitgevoerd in een tijdsbestek van tien weken. Uit de resultaten zal blijken of deze oplossing zijn weerslag heeft op de conflicten op het schoolplein.

Dit onderzoeksrapport is ingedeeld in verschillende hoofdstukken. In hoofdstuk 1 wordt een samenvatting en situatieschets weergegeven. Aan het eind van dit hoofdstuk zal de voorlopige onderzoeksvraag geformuleerd worden. In de literatuurstudie van hoofdstuk 2 worden de factoren beschreven die van invloed zijn op de conflicten op het schoolplein. Aan het eind van de literatuurstudie zal duidelijk worden welke factor in dit onderzoek centraal zal staan en welke onderzoeksvraag en hypothese hieruit voort komt. In hoofdstuk 3 wordt de innovatieve oplossing uitgewerkt. In dit hoofdstuk wordt ook een planning weergegeven van het onderzoek. In hoofdstuk 4 wordt de oplossing geanalyseerd en worden resultaten weergegeven. De beperkingen en afwijkingen worden hierin ook meegenomen. In hoofdstuk 5 wordt de conclusie van dit onderzoek weergegeven. Er worden adviezen gegeven en aanbevelingen gedaan die geïmplementeerd kunnen worden op Ons sbo. Tot slot volgen de literatuurlijst en de bijlagen.

1.2 Nederlandse samenvatting

Op de basisschool Ons sbo in Breda heeft het afgelopen schooljaar een grote verandering plaatsgevonden. In het najaar van 2016 zijn drie scholen samengevoegd tot één locatie. Het personeel en de leerlingen moesten erg aan de nieuwe onderwijssetting wennen. Door de samenvoeging werden verschillen in aanpakken en klassenmanagement zichtbaar. Dit had zo zijn weerslag op het gedrag van de leerlingen. De groepsleerkrachten op Ons sbo ervoeren dat zij tijdens het surveilleren op het schoolplein vaker moesten ingrijpen bij conflicten tussen de leerlingen. Het doel van dit onderzoeksrapport is dan ook het verminderen van deze conflicten. In het literatuuronderzoek worden factoren onderzocht die van invloed zijn op de conflicten. Er spelen kind afhankelijke factoren mee zoals gedragsproblemen- en stoornissen, intelligentie, geslacht, de taalontwikkeling en spellen die de kinderen spelen. School afhankelijke factoren zijn ook van invloed op de conflicten. In de literatuur wordt er gesproken over de invloed van surveillanten en de inrichting van het schoolplein. Een omgevingsfactor die ook invloed uitoefent op de conflicten is de thuissituatie.

Als innovatieve oplossing is gekozen om buitenspeelkaarten te ontwikkelen naar inzicht van Dohle (2007). Deze kaarten zijn tot stand gekomen middels een vragenlijst en met hulp van de leerlingen van de school. Uit onderzoek van Qrius (2010) blijkt dat kinderen het liefst zelfverzonnen spelletjes spelen. Daarom is er ervoor gekozen om de leerlingen mee te laten beslissen in het ontwerpen van de innovatieve oplossing. De kaarten worden aangepast aan de specifieke onderwijscontext van Ons sbo.

Uit de resultaten blijkt dat de beleving van de kinderen over het buitenspelen grotendeels verbeterd is en dat de conflicten zijn afgenomen. Met dit gegeven zou gesteld kunnen worden dat buitenspeelkaarten een positieve bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van conflicten op het schoolplein. Of de kaarten hetzelfde gewenste effect hebben in andere klassen, moet nog verder onderzocht worden.

1.2.1 Summary

Last year, a big change took place at the primary school Ons sbo in Breda. In the autumn of 2016 three different locations were combined into one location. The staff and the students had to get used to the new education system. Due the combination from three schools into one school where differences between approaches and class management visible. This was such a repercussion on the behavior of the students. The teachers experienced that they had to intervene more often in the conflicts between the children during the surveillance at the schoolyard. The goal of this research is reducing these conflicts. The literature research investigates factors that affect the conflicts. Child-related factors include behavior problems and disorders, intelligence, gender, language development and games that the children play. School-factors also affect the conflicts. The literature discusses the influence of surveillance and the facilities from the schoolyard. A living-factor that influences the conflicts is the home situation.

Developing playing cards according to Dohle (2007) is chosen as the innovative solution. These cards have been created by means of a survey and with help by children of the school. Research from Qrius (2010) shows that children prefer to play self arranged games. Therefore, it had been decided to let the children decide in the design of the innovative solution. The cards are adapted to the specific educational context of Ons sbo. The results show that the children's experience of playing outside had largely increased and the conflicts have reduced. With this point of view it could be said that playcards has positive affects on reducing conflicts at the schoolyard. Whether the cards have the same affect in other classes, needs to be futher investigated.

1.3 Situatieschets

Buiten spelen is belangrijk voor opgroeiende kinderen (Jantje Beton, 2013). Het is niet voor niets dat de Verenigde Naties in het kinderrechtenverdrag, het recht op (buiten) spelen heeft opgenomen (Blaak, et al., 2012). Er is veel pedagogisch onderzoek gedaan waaruit blijkt dat buiten spelen essentieel is voor de ontwikkeling van kinderen (New Policy Institute, 2002; Tsao, 2002; Burdette & Whitaker, 2005). Uit deze onderzoeken blijkt dat kinderen door te spelen, leren om hun creativiteit te gebruiken en daarmee hun verbeeldingsvermogen ontwikkelen. Tijdens het spel ontwikkelen kinderen sociale en emotionele vaardigheden zoals empathie, flexibiliteit en zelfbewustzijn. Er worden conflicten en dilemma's opgelost waardoor de kinderen gestimuleerd worden om samen te werken. Maar er zijn niet alleen sociale vaardigheden die getraind worden. Little en Wyver (2008) concluderen dat, naast de sociale vaardigheden, er ook tal van motorische vaardigheden ontwikkeld worden. Zij stellen zelfs dat hiervoor buiten meer mogelijkheden liggen dan binnen. Buiten spelen bevordert vaardigheden zoals rennen, springen en klimmen. Maar ook manipulatieve vaardigheden zoals vangen en schoppen. Doordat spel de hersenontwikkeling en daarmee het leervermogen stimuleert, presteren deze kinderen beter op school (Singh et al, 2012; Efrat, 2011).

Ook op Ons sbo wordt het belang van deze vaardigheden onderschreven. De school geeft dit vorm door het inzetten van motorische remedial teachers (MRT). Het doel van MRT is dat deze kinderen weer plezier krijgen in bewegen en zich competentier gaan voelen bij het spelen (Stender, 2016). De sociaal-emotionele ontwikkeling wordt gestimuleerd door lessen sociaal-emotionele ontwikkeling en Rots en water trainingen. Ons sbo is een school voor speciaal basisonderwijs en maakt deel uit van INOS, Stichting Katholiek Onderwijs Breda. Op de teldatum van het schooljaar 2016-2017, volgen tweehonderdtachtig leerlingen onderwijs op Ons sbo (Stander, persoonlijke mededeling, oktober 2016). Om een beeld te schetsen van de leerling populatie wordt een beroep gedaan op de intelligentiegegevens, het leerlingenaantal en de gestelde diagnoses. Het gaat hier om de meest recente gegevens uit het jaar 2013 tot en met 2015. Deze gegevens zijn opgenomen in bijlage 2. De grootste groep (71%) van de populatie zijn de leerlingen met capaciteiten op het niveau van

moeilijk lerend tot en met beneden gemiddeld (70-79 en 80-89). Een kleinere groep leerlingen heeft gemiddelde tot bovengemiddelde capaciteiten (IQ > 90). Verder is er nog een groep met capaciteiten op zeer moeilijk lerend niveau (IQ < 70). Tot slot is er een groep "Onbekend". Het gaat hier om 2% van de leerlingen. Zij hebben een disharmonisch profiel en daarom is van hen geen totaal IQ berekend. Voor het classificeren van het IQ hanteert Ons sbo intelligentietesten WISC en WPPSI.

In verband met de verbouwing bestond Ons sbo uit drie locaties. In het najaar van 2016 zijn deze drie locaties samengevoegd. Door deze verhuizing zijn de pauzes veranderd en spelen de leerlingen buiten met kinderen die zij wellicht niet kennen. Hierdoor is de veilige, bekende omgeving veranderd. Volgens Alkema (2011) is een goed pedagogisch klimaat een voorwaarde voor de ontwikkeling van de kinderen en het vermogen om te leren. Een mogelijk gevolg van de verhuizing, is dat de leerlingen zich niet veilig genoeg meer voelen in dit pedagogisch klimaat. Het is de taak van de leerkracht om dit in goede banen te leiden. Alkema (2011) noemt dit de pedagogische opdracht van de leraar.

Om het buitenspeelgedrag van de leerlingen van Ons sbo in kaart te brengen, is gebruik gemaakt van observaties. Uit de observaties blijkt dat er geregeld conflicten voorkomen tussen de leerlingen. Er lijkt een trend te ontstaan bij het fysieke gevecht. Dit komt relatief vaker voor dan bijvoorbeeld het verbale gevecht. Volgens Dekeyser (1998) ligt het voor de hand dat in een beperkte ruimte met een bepaalde intensiteit van samenzijn, ruzies ontstaan. Er wordt onderscheid gemaakt tussen even ruzie, verbaal gevecht en fysiek gevecht. De observaties zijn opgenomen in bijlage 3. Uit een enquête onder de leerkrachten van Ons sbo, blijkt dat ook zij ervaren dat het buiten spelen beter moet en beter kan. De enquête is opgenomen in bijlage 4a en 4b. Uit de grafiek in de bijlagen is af te lezen dat er door zeker drie leerkrachten wordt aangegeven dat zij verschil zien in het gedrag van hun leerlingen. Het gemiddelde cijfer dat zij geven voor het buiten spelen ligt niet hoog, namelijk 6,3. Verder geven de leerkrachten aan dat zij het aanbrengen van duidelijke en eenduidige regels belangrijk vinden. In de vergadering van 19 december 2016 zijn daarom regels en afspraken voor het buiten spelen opgesteld. Deze zijn opgenomen in bijlage 5.

Door het samenkomen van de drie locaties is het pedagogische klimaat van de school veranderd. Mogelijk leidt dit tot problematisch spelgedrag en dus meer conflicten. Gezien de leerling populatie moet de school hier correct op inspelen. Met het opstellen van regels wilde de school eenduidigheid bereiken, maar dit heeft nog niet tot het gewenste effect geleid. Dit alles leidt tot de volgende voorlopige onderzoeksvraag: Welke factoren zijn van invloed op het ontstaan van conflicten tussen leerlingen van Ons sbo op het schoolplein?

Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing

2.1 Literatuuronderzoek

In dit onderzoek wordt er gekeken naar de factoren die van invloed kunnen zijn op de conflicten tijdens het buiten spelen. Wellicht zijn niet alle factoren ondervangen in dit stuk, daarentegen is getracht om een zo duidelijk mogelijk beeld te schetsen. De literatuurstudie is opgebouwd in paragrafen welke te refereren zijn aan kind, school- en leefomgeving.

Voordat er verder wordt gekeken naar mogelijk factoren, is het belangrijk om stil te staan wat er wordt verstaan onder conflicten. De begripsvorming wordt uitgebreid met de koppeling naar gedrag.

In dit onderzoek wordt er gesproken over conflicten. Zoals in de situatieschets staat beschreven, onderscheidt Dekeyser (1998) drie soorten conflicten. Even ruzie, verbaal gevecht en fysiek gevecht worden genoemd als begrip. De leerlingen hebben even ruzie wanneer zij kort ruzie maken en het vervolgens zelfstandig oplossen. Verbaal gevecht ontstaat wanneer er overduidelijk geschreeuwd en geroepen wordt. Wanneer de leerlingen elkaar aanvallen door te schoppen en te slaan, noemt Dekeyser dit fysiek gevecht.

Gedrag is te beschouwen als een subjectief en normatief begrip (Van der Ploeg, 2007). Hierdoor zal op de ene school ongewenst gedrag gezien worden als een ernstig probleem, terwijl het op een andere school wordt gezien als iets van voorbijgaande aard. Quant (2007) onderscheidt gedrag in uiterlijk- en innerlijk gedrag. Uiterlijk gedrag is het gedrag dat voor iedereen zichtbaar is. Uiterlijk gedrag kan onderscheiden worden in motorisch gedrag en verbaal gedrag. Bij innerlijk gedrag gaat het om cognitief- en emotioneel gedrag. Volgens Van Overveld (2012) wordt gedrag in hoge mate bepaald door de situatie, interactiepatronen tussen kinderen of hoort het bij een bepaalde ontwikkelingsfase waarin het kind verkeert. Kortom, het begrip gedrag kan vanuit verschillende perspectieven bekeken worden.

In dit onderzoek worden de begrippen conflicten en gedrag aangehouden. Wanneer het gaat over conflicten worden de definities van Dekeyser (1998) bedoeld. Het begrip gedrag kan vanuit verschillende perspectieven bekeken worden. Wanneer er wordt gesproken over gedrag worden de definities van Quant (2007) en Van Overveld (2012) aangehouden. Zij sluiten immers het beste aan op het onderzoek.

2.1.1 Gedragsproblemen- en stoornissen

Er zit een wezenlijk verschil tussen een gedragsprobleem en een gedragsstoornis (Horeweg, 2013). Bij een gedragsstoornis is er sprake van een stoornis die niet te verhelpen is. Vaak is deze neurologisch van aard of zit het in de genen. Magnee (2008) ontdekte dat de verbindingen tussen groepen zenuwcellen binnen een bepaald hersengebied, niet intact zijn. Hierdoor zijn er gebreken in de waarneming: emoties kunnen zij hierdoor niet juist interpreteren. Gedragsstoornissen kunnen ervoor zorgen dat leerlingen negatief gedrag vertonen in vrije situaties (Van Lieshout, 2009). Bij een gedragsprobleem is het gedrag te verklaren door een verkeerde interactie tussen het kind en de omgeving. Een gedragsprobleem kan een gevolg zijn van bijvoorbeeld een trauma of een verkeerde opvoeding. Een dergelijk gedragsprobleem kan verholpen worden door een aanpassing in de omgeving van het kind (Horeweg, 2013).

Autisme is een stoornis die voorkomt bij enkele leerlingen op Ons sbo. Zo'n 5,7 % van de leerlingen op Ons sbo kampt met deze stoornis of heeft kenmerken daarvan (Bastiaansen, persoonlijke mededeling, 2017). Vanwege een deficiëntie in de sociale communicatie en sociale interactie in uiteenlopende situaties, hebben deze kinderen beperkte initiatieven tot sociaal contact en minimale toenaderingspogingen van anderen (American Psychiatric Association, 2015). Bij het spelen op de speelplaats wordt dit echter wel van hen gevraagd. Kinderen met een stoornis in het autisme spectrum hebben een beperkt inlevings- en verbeeldingsvermogen. Het sociale verkeer is hierdoor vaak erg complex (Van Lieshout, 2009).

Andere, veelvoorkomende, stoornissen op Ons sbo zijn de aandachtstekortstoornissen met én zonder hyperactiviteit (AD(H)D). Zo'n 15,7% van de leerlingen op Ons sbo is gediagnosticeerd met deze neurobiologische stoornis (Bastiaansen, persoonlijke mededeling, 2017). Verder heeft 25,5 % kenmerken van hoge impulsiviteit en 62,4 % heeft moeite met concentreren. De impulsiviteit van deze kinderen zorgt ervoor dat handelingen worden uitgevoerd, zonder erbij na te denken (American Psychiatric Association, 2015). De onoplettendheid bij deze kinderen is zichtbaar in de vorm van moeite om de aandacht erbij te houden. Controlemechanismen van de hersenen werken niet goed, waardoor problemen kunnen ontstaan in het sociaal-emotioneel functioneren en het leerproces. Ze hebben geen rem, zijn snel opgewonden en gefrustreerd. Dit impulsieve en soms prikkelbare gedrag veroorzaakt vaak problemen bij de omgang met anderen. Van Lieshout (2009) omschrijft dat leerlingen die geen zelfregulerend vermogen hebben, zoals kinderen met ADHD, pauzes en andere vrije situaties extra moeilijk vinden. Juist voor deze kinderen is verduidelijking van een sociale situatie, zoals het buiten spelen, erg belangrijk (Horeweg, 2013). Deze aanwezige factor is bepalend voor de conflicten en het gedrag tijdens het buiten spelen en daarmee relevant voor dit onderzoek. Stoornissen, welke neurologisch van aard zijn, zijn vaak pervasief met vergaande pedagogische gevolgen (Van Lieshout, 2009). Gedragsstoornissen zijn niet te genezen. Invloed uitoefenen op gedragsproblemen en stoornissen is daarom moeilijk. Bij de uitvoering van dit onderzoek wordt wel rekening gehouden met de specifieke behoeften van de kinderen met deze gedragsproblemen- en stoornissen, maar het zal als factor niet beïnvloed kunnen worden.

2.1.2 Intelligentieniveaus

De populatie van Ons sbo bestaat uit kinderen met een boven gemiddeld, beneden gemiddeld, moeilijk lerend, -en zeer moeilijk lerend niveau. Medische classificatiesystemen typeren deze ontwikkelingsachterstanden als een blijvende afwijking waarbij, met name, de verstandelijke vermogens achterblijven (Buntinx, De Bruijn & Twint, 2014). De uitkomsten van gestandaardiseerde intelligentietests, zoals Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC) en Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence (WPPSI), volgt de zogenoemde Gausscurve-verdeling. Als de uitslag beneden het gemiddelde (IQ 100) uitkomt, wordt er gesproken van een significante beperking in de intelligentie. Onder andere informatie verwerken, plannen, redeneren, abstract denken en reflecteren op eigen gevoelens en gedachten zijn vaardigheden die moeilijk zijn voor deze personen. Ze zijn kwetsbaarder vanwege minder taligheid en flexibiliteit, beperktere executieve functies en minder sociale vaardigheid. Dit leidt tot voortdurende overvraging, wat kan resulteren in gedragsproblemen (Hermesen, Keukens & Van Der Meer, 2016). Vooral dit laatste is iets wat regelmatig voor problemen zorgt bij het spelen op de speelplaats.

Kinderen met een verstandelijke beperking hebben problemen met het leggen van relaties. Het gegeven is dat zij een klein sociaal netwerk hebben (Hermesen, et al., 2016). Op het schoolplein is dit zichtbaar doordat deze kinderen met dezelfde kinderen spelen tijdens de pauzes. Bij het veranderen van het pedagogisch klimaat op Ons sbo is het, juist voor deze kinderen, moeilijk om te schakelen naar een (buiten)speelsituatie waarin kinderen spelen die zij niet kennen. Dit leidt mogelijk tot conflicten en negatief speelgedrag. Het intelligentieniveau heeft dus invloed op de conflicten en het gedrag en is daarmee relevant voor dit onderzoek. Gezien het tijdsbestek van dit onderzoek is het onmogelijk om de factor intelligentie dermate te beïnvloeden dat het resulteert in minder conflicten. Bij de uitvoering van dit onderzoek zal wel rekening worden gehouden met de specifieke behoeften van deze leerlingen.

2.1.3 Geslacht

Jongens en meiden zijn, tijdens de schooltijd (6-12 jaar), volop bezig met het ontwikkelen van een eigen persoonlijkheid (Feldman, 2016). Tijdens de schooltijd concentreren kinderen zich niet alleen op het didactische gebied dat ze aangeboden krijgen, ze proberen ook een plek te verwerven op sociaal gebied (Feldman, 2012). De speelplaats, waar zij andere kinderen ontmoeten, is hier een uitgelezen plek voor. Bij het surveilleren tijdens de pauzes is gebruik gemaakt van een continue observatie. Dit wil zeggen dat zolang de observator deel uit maakt van de leefomgeving, op dat moment de speelplaats, deze telkens blijft waarnemen

(De Roos, 2008). Uit deze observatie is gebleken dat de leerlingen grotendeels verdeeld zijn in groepjes. Deze groepjes worden gevormd op basis van interesses of zijn een klas. Volgens Feldman (2012) zijn er verschillen in de vriendschappen tussen jongens en meisjes. Waar jongens vooral in groepen met elkaar om gaan, spelen meiden meestal in tweetallen. Volgens Baron-Cohen (2003), gespecialiseerd in autisme, bekijken jongens de wereld meer vanuit zichzelf, nemen zichzelf als maatstaaf en kijken vervolgens hoe iets in elkaar zit. Meiden zijn eerder geneigd het perspectief van de ander erbij te betrekken. Dit verschil kan voor irritatie zorgen waarbij jongens meer externaliserend gedrag vertonen (hyperactief en agressief) en meiden eerder internaliserende kenmerken hebben zoals het kruipen in een slachtofferrol of het laten zien van emoties. Deze irritaties komen geregeld tot uiting als conflict, welke zichtbaar zijn in de observaties van bijlage 3. Volgens Freud (1959) wordt dit gedrag bepaald door onbewuste krachten. Deze onbewuste krachten kunnen niet worden ondervangen in dit onderzoek, maar zijn wel relevant tijdens de uitvoering. Er wordt daarom rekening gehouden met de behoeften van de jongens en meiden.

2.1.4 Spel

Een factor die mogelijk van invloed is op de conflicten en het gedrag van de kinderen zijn de spellen die zij spelen. Spel is een mogelijkheid om de kinderen de wereld om hen heen te laten ontdekken (Janssen-Vos, 2004). Het schoolplein moet een plek zijn waar kinderen voor keuzes komen te staan die zij vervolgens, met elkaar, moeten afwegen. Tijdens de continue observatie is waargenomen dat de kinderen vooral tikkertje of, hoe zij het noemen, pakkertje spelen. Echter ontaarden deze vaak in conflicten. Uit onderzoek van Qrius (2010) is gebleken dat kinderen het liefst zelfverzonnen spelletjes spelen (44%). Hierna volgen klimmen en klauteren (43%), voetballen (42%) en rennen (32%). Jans en Adank (2010) zoeken de oplossing tot het prikkelen van de kinderen om te spelen, in spelmateriaal en spelkaarten op het schoolplein. Jos Dohle (2007) onderschrijft ook het belang van spelkaarten. In 2007 is hij begonnen met het ontwerpen van spellen voor een autistische jongen. Al snel kwam het kaartspel op de markt. Er wordt bij deze kaarten onderscheid gemaakt in balspelen, tikspelen, groepsspelen en overige spellen. Both & Bogaard (2008) zeggen juist dat een natuurlijke speelplaats, waar bomen en struiken een rol spelen, het beste werkt om de spelmotivatie te vergroten. Kortom, het gaat hier bij allen om het vervullen van de interesses van de kinderen. Alleen dan kunnen de leerlingen zich optimaal ontwikkelen (Van Gils, 2013). Volgens Caminada (z.j.) is spel meer dan alleen het spelen met elkaar of met materialen. Spel bevordert onder andere de sociale- en emotionele ontwikkeling. Er ontstaan groepjes waar kinderen moeten leren hoe ze met elkaar om gaan. Ze krijgen te maken met teleurstellingen als het verliest of niet mee mag doen. Vooral het omgaan met deze gevoelens is van groot belang voor de sociale ontwikkeling. Het is de taak van de leerkracht om hier een begeleidende rol in aan te nemen, vooral bij jonge kinderen. Gezien de problematiek van de populatie van Ons sbo, is het noodzakelijk dat deze begeleiding doorgetrokken wordt tot aan de hogere groepen.

Maar wat gebeurt er dan als de kinderen niet gemotiveerd worden om te spelen? Als hun interesses niet gehoord worden? Een mogelijk gevolg is het optreden van problemen in de spelkwaliteit. Bomhof & Trossel (1989) onderscheiden onder andere spelproblemen omtrent spelinhoud, omgeving, persoonlijke stijl en spelduur. Het spel kan een chaotisch geheel worden, door een sterke persoonlijke spelstijl kan samenspel snel doodbloeden en er is gevaar voor solistisch spel waardoor conflicten kunnen ontstaan. Dit laatste is niet gunstig voor het samenspel.

Verschillende bronnen onderschrijven het belang van spel. Op basis van de theorie omtrent het belang van spel, de mogelijkheid tot conflicten en de situatie van Ons sbo, is deze factor relevant voor het onderzoek. De gestructureerde kaarten van Dohle (2007) zijn erg geschikt en door het gestructureerde karakter passen ze erg goed bij de situatie van Ons sbo. Door spel leren kinderen om te gaan met verschillende emoties, ook de negatieve emoties die de overhand kunnen nemen bij een conflict. Gezien de observaties uit de situatieschets, lijkt het aannemelijk dat deze factor het buitenspel positief kan beïnvloeden en dus het aantal conflicten kan verminderen.

2.1.5 Taalontwikkeling

Een achterstand in de taalontwikkeling is mogelijk ook een factor zijn die van invloed is op de conflicten en het gedrag van de leerlingen in vrije situaties. Er is veel onderzoek gedaan naar de verschillen tussen een taalachterstand en een taalontwikkelingsstoornis (TOS) (Van den Dungen & Verboog, 1991). Veel kinderen met TOS zijn beter op hun plek in het speciaal onderwijs. Gezien de populatie van Ons sbo is er voor gekozen om in deze literatuurstudie de ogen te richten op de taalachterstanden van kinderen.

Bij het samenspelen wordt vereist dat de kinderen hun bedoelingen op elkaar kunnen overdragen (Bomhof & Trossel, 1989). Degenen die dat moeilijk vinden, hebben veel moeite met bijvoorbeeld fantasie- en rollenspel. Beide zijn ten slotte gebaseerd op het inleven. Door onder andere deze reden zijn zij voor andere kinderen geen aantrekkelijke speelmaatjes. Een lichte taalachterstand hoeft, volgens Bomhof en Trossel (1989) niet op te vallen, vooral wanneer er bij de omgang met het kind gewinning van het spraakpatroon optreedt. Volgens Nederlands Centrum Jeugdgezondheid is de taalontwikkeling een graadmeter voor de algehele ontwikkeling van kinderen. Kinderen met taalproblemen hebben een verhoogd risico op, onder andere, sociale-, emotionele- en gedragsproblemen. Zij stellen echter wel dat wanneer de taalachterstand vroegtijdig wordt gesignaleerd, de nadelige gevolgen voor het gedrag te verkleinen is (NCJ, z.j.).

Op Ons sbo zijn logopedisten actief die de leerlingen ondersteunen bij hun spraak- en taalproblemen. Volgens Sandra Lamers, logopediste op de school, is deze behandeling ook gericht op het gedrag in vrije situaties, bijvoorbeeld het buiten spelen (Lamers, persoonlijke mededeling, maart 2017). Gezien het korte tijdsbestek waarin dit onderzoek wordt uitgevoerd, is het moeilijk om invloed uit te oefenen op de taalachterstand van de kinderen. Daarom zal deze factor buiten beschouwing worden gelaten. Bij de uitvoering van het onderzoek zal uiteraard wel rekening worden gehouden met deze problematiek.

2.1.6 Het schoolplein

Zoals in de situatieschets is beschreven, ligt het voor de hand dat in een beperkte ruimte, met een bepaalde intensiteit aan samenzijn, conflicten ontstaan (Dekeyser, 1998). Het schoolplein kan gezien worden als een dergelijke beperkte ruimte. De inrichting van het schoolplein is daarmee een mogelijke factor die van invloed kan zijn op het gedrag tijdens vrije situaties.

Bouwbesluit WBO (in Jantje Beton, 2011) schreef de grootte van het schoolplein voor. In 1997 is deze komen te vervallen met als vervanging Modelverordening Onderwijshuisvesting van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Dit besluit schrijft een minimale (verhard terrein) oppervlakte voor van 3m² per leerling. Bij een school van meer dan 200 leerlingen kan worden volstaan met een oppervlakte van 600m², voor het verharde gedeelte. Er zijn geen regels voor het onverharde gedeelte van de speelplaats. Het schoolplein van Ons sbo omvat 1.817 m². Dit betekent dat de oppervlakte in vergelijking met het leerlingenaantal prima volstaat. Voor een impressie van de speelplaats wordt verwezen naar bijlage 1.

Op het schoolplein zijn op dit moment oppervlakten gereserveerd voor een voetbalveld en vrije speelruimten. Toch voldoet het schoolplein voldoet op dit moment nauwelijks aan de voorwaarden die gesteld zijn om goed buitenspel te bevorderen. Zo zijn er bijvoorbeeld geen speeltoestellen en weinig materialen om mee te spelen. Caminada (2005) stelt dat wanneer leerkrachten zich inspannen om een rijke en gevarieerde buitenomgeving in te richten, leerlingen worden uitgelokt tot veelzijdige activiteiten. Bekkering Adams Architecten (2008) hebben 10 randvoorwaarden geformuleerd die een speelplaats tot een succes maken. Eén van deze uitgangspunten is de aanwezigheid van zonering. Door het aanbrengen van activiteitenzones is het voor de leerlingen overzichtelijk en zijn zij elkaar zo min mogelijk tot last. Een mogelijk gevolg hiervan is de vermindering van conflicten. Deze indeling bestaat uit een zone voor competitie, een zone voor bewegen en een zone voor rust. Het aanbrengen van deze zones, waarbij elke zone zijn eigen regels kent, kan bijdragen tot meer rust (Caminada, 2005). Verder hebben onrustige en beweeglijke kinderen vaak behoeften aan activiteiten waarbij zij hun energie kwijt kunnen. Het creëren van een voetbalveld is daarmee al voldoende. Het ontbreken van deze zones op het schoolplein van Ons sbo, met uitzondering van het voetbalveld, kan ertoe leiden dat kinderen elkaar te vaak tot last zijn. Echter behoort het aanpakken van de inrichting van het schoolplein,

vanwege financiële redenen, niet tot de mogelijkheden. Het aanbrengen van activiteitenzones is wel mogelijk en redelijk kosteloos. Toch zal deze factor worden verworpen. Voordat er wordt gekeken naar activiteitenzones, moet er eerst gekeken worden naar het spel dat de kinderen spelen. Als de kinderen niet weten wat ze kunnen of mogen doen, hebben de zones immers geen zin.

2.1.7 Surveillance

Een andere schoolfactor die van invloed kan zijn, is het toezicht van de leerkracht op het schoolplein en de begeleiding tijdens het buitenspel. Spel is niet vrijblijvend. Het is de taak van de leerkracht om het spelgedrag te blijven observeren en interventies uit te voeren die de kwaliteit van het spel verhogen. De aanwezigheid en beschikbaarheid van de leerkracht is vooral belangrijk voor jonge kinderen (Caminada, 2005).

Als alle kinderen aanwezig zijn, spelen er ongeveer 120 leerlingen op het speelplein. Er wordt buiten gespeeld in drie rondes. Bij elke ronde lopen er twee surveillanten op het plein. Verder wordt er bij het voetbalveld gesurveilleerd door nog één leerkracht. De surveillanten zijn onder andere groepsleerkracht, onderwijsassistent, intern begeleider, logopedist of school maatschappelijk werker. Via het toezicht houden worden de surveillanten op een erg concrete wijze geconfronteerd met de speelplaats. De leerkracht speelt hierin een belangrijke rol (Dekeyser, 1998). Het is vanzelfsprekend dat er verschillen zijn tussen de leerkrachten wat betreft hun manier van surveilleren. Sommigen reageren preventief op een conflict, anderen hebben volgens Van Beukering en Van der Wolf (2009) een "watchful waiting"-houding, het zogenaamde waakzaam afwachten. Er moet hierbij een balans gevonden worden tussen het negeren van gedrag of het direct aanpakken van gedrag. Gericht observeren van het gedrag kan hierbij aan bijdragen. Buiten zijn kinderen meer zichzelf. Ze zijn minder geremd door regels en procedures en hebben het gevoel minder onder toezicht te staan (Caminada & Leenders, 2012). Gezien de problematieken van de populatie op Ons sbo en de recente verhuizing, is het belangrijk dat er duidelijke regels en afspraken gesteld worden waar elke surveillant zich aan houdt. Wanneer er sprake is van onduidelijke regelgeving, is onderlinge uitwisseling van informatie tussen surveillanten noodzakelijk voor de kinderen. Vooral voor kinderen met een stoornis in het autisme spectrum, zijn heldere en eenduidige regels en afspraken belangrijk (Van Lieshout, 2009). Aangezien de school een actieve rol heeft aangenomen in het aanpakken van regels, afspraken en surveillances, zal deze factor niet verder worden onderzocht.

2.1.8 Thuissituatie

Een omgevingsfactor die mogelijk invloed uitoefent op de conflicten en het gedrag is de thuissituatie waarin het kind opgroeit. Cultuur en opvoeding worden hierin ondervangen. De leerlingen op Ons sbo zijn afkomstig uit een breed scala van nationaliteiten, culturen en levensbeschouwingen. Allen hebben zij een persoonlijke visie op de opvoeding.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau onderscheidt 4 opvoedingsoriëntaties; conformisme, autonomie, sociaal gevoel en prestatiegerichtheid (in De Munnik & Vreugdenhil, 2007). Ouders verschillen onderling in welke oriëntatie zij belangrijk vinden. Doorgaans vinden niet westerse ouders de oriëntatie prestatiegerichtheid belangrijker dan de andere oriëntaties. Eldering (2011) stelt dat ouders in traditionele, niet-westerse culturen zich veel minder bezig houden met de opvoeding dan ouders in westerse culturen. In de eerste plaats hebben deze culturen vaste rollenpatronen met weinig onzekerheid over de opvoeding. De kinderen krijgen vaste rollen toebedeeld. Verder zijn niet westerse ouders vaak meer met hun sociaal-economische situatie bezig. In de westerse culturen wordt er veel gereflecteerd op de opvoeding. In niet westerse culturen zie je dit minder. Maar is het dan vanzelfsprekend dat ouders uit westerse culturen hierdoor meer zicht hebben op het gedrag van hun kind?

Het zicht hebben op het gedrag van de kinderen heeft volgens de Onderwijsraad (2010) ook te maken met het feit dat gezinnen de afgelopen jaren kleiner zijn geworden. De kennis over gedrags- en onderwijsproblemen zijn de laatste jaren toegenomen, waardoor diagnoses zijn verfijnd en verbeterd. Dit heeft weer geleid tot meer diagnoses. De Onderwijsraad stelt echter ook dat ouders die in staat zijn te zorgen voor een positief,

gestructureerd en veilig opvoedingsklimaat, de kans op gedragsstoornissen- of problemen vermindert. Kortom, opvoeding heeft wel degelijk invloed op het gedrag en daarmee ook op de conflicten. De vraag is wanneer een dergelijke opvoeding kan leiden tot conflicten op het schoolplein. Volgens Eldering (2011) kunnen er zich in het gezin gebeurtenissen voordoen die de kans op deze psychosociale problemen kunnen verhogen. Vaak wordt er een verband gelegd tussen gezinskenmerken en probleemgedrag. Echtscheiding, overlijden van een familielid, hertrouwen van een ouder en een verhuizing worden als de meest ingrijpende gebeurtenissen in het leven van kinderen beschouwd (Scholte, 2005; Vuyk, 1987). Deze laatste gebeurtenis is van toepassing op een deel van de kinderen van Ons sbo. Volgens Garbarino (1992) is alleenstaand ouderschap een gezinskenmerk dat een verhoogd risico is voor probleemgedrag. Alleenstaande ouders kunnen uitstekende opvoeders zijn, maar het microsysteem in deze gezinnen is beperkt. Er zijn te weinig rollen, activiteiten en interacties. Door de studie rondom het onderwerp cultuur en opvoeding, kan de conclusie getrokken worden dat het samenspelen met deze verschillende kinderen kan leiden tot conflicten tijdens het buiten spelen waarin de kinderen er niet samen uit komen. Aangezien verwacht wordt dat de invloed op de thuissituatie te beperkt is, zal deze factor niet verder worden onderzocht.

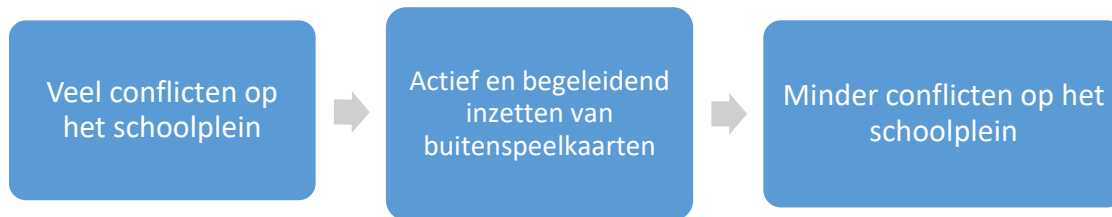
Uit het literatuuronderzoek blijkt dat de factor spel het beste aansluit op de situatie van Ons sbo. In dit onderzoek zal worden onderzocht of deze factor als doel kan dienen om de conflicten op het schoolplein te verminderen.

2.2 Conceptueel model

In de literatuurstudie zijn verschillende factoren onderzocht die van invloed zijn op de conflicten en het gedrag van de leerlingen in vrije situaties. Deze factoren zijn onder de aandacht gebracht met als doel te bepalen welke factoren te beïnvloeden zijn en daarmee relevant zijn voor het onderzoek. Veel van deze factoren zijn niet te beïnvloeden of worden vanwege andere, beargumenteerde, redenen niet verder onderzocht. Er wordt een factor uitgelicht die, passend bij de situatie van Ons sbo, aangepakt wordt om de conflicten op het schoolplein te verminderen. Verwacht wordt dat het inzetten van buitenspeelkaarten hierin een positieve bijdrage kan leveren. De buitenspeelkaarten worden ontworpen naar inzicht van Jos Dohle (2007). De kaarten zullen worden aangepast aan de specifieke situatie voor Ons sbo. Er zal gebruik worden gemaakt van bijvoorbeeld pictogrammen en afbeeldingen om de kaarten visueel te ondersteunen. Volgens Degrieck (2007) is dit vooral belangrijk voor kinderen met autisme. Er wordt vanuit gegaan dat de gehele populatie van Ons sbo hier baat bij heeft. Verder worden er geen kaarten ontworpen die het rollen- en fantasiespel zullen stimuleren. Dit is immers moeilijk voor kinderen met een taalprobleem (Bomhof & Trossel, 1989). Bij het ontwerpen van de kaarten wordt er rekening mee gehouden dat deze aantrekkelijk zijn voor jongens en meiden. De kaarten worden gespreid op het schoolplein gepresenteerd. Hierdoor ontstaan activiteitenzones waar de leerlingen elkaar niet teveel tot last zullen zijn.

Uit onderzoek van Qrius (2010) is gebleken dat kinderen het liefst zelfverzonnen spelletjes spelen. Om deze reden zullen de buitenspeelkaarten ontworpen worden door de leerlingen zelf. Jans en Adank (2010) stellen ook dat spelkaarten een mogelijk positieve invloed hebben op de spelmotivatie van de kinderen. De buitenspeelkaarten worden geïntroduceerd door de leerkrachten van Ons sbo. De kaarten zullen dagelijks actief en begeleid worden ingezet. Om de spelkwaliteit te blijven bewaken is het van groot belang dat het spel op de juiste manier wordt begeleid (Caminada, 2005). Leerkrachten en onderwijsassistenten zullen worden ingezet om dit te blijven waarborgen. De uitvoering van dit onderzoek zal worden uitgevoerd in de groepen 5 tot en met 8 van Ons sbo. Aan de hand van de verkregen informatie is een conceptueel model opgesteld (figuur 1). Uit de observaties voor de aanleiding van dit onderzoek is gebleken dat er veel conflicten op het schoolplein zijn. Het begrip "veel" is subjectief en moeilijk te meten. Toch is er binnen dit conceptueel model voor gekozen om dit begrip aan te houden.

Dit stelt het de onderzoeker in staat om een duidelijke vooruitgang te kunnen constateren wanneer de innovatieve oplossing wordt ingezet.

Figuur 1
Conceptueel model

2.3 Aangescherpte onderzoeksvraag

Uit de literatuur blijkt dat spel de leerlingen de mogelijkheid biedt om de wereld om hen heen te ontdekken (Janssen-Vos, 2004). Het begeleiden van dit spel is essentieel om dit in goede banen te laten lopen (Caminada, 2005). Dit spel kan worden vormgegeven door middel van spelkaarten (Jans & Adank, 2010; Dohle, 2007). De spelkaarten kunnen een oplossing bieden voor het verminderen van conflicten op het schoolplein.

De aangescherpte onderzoeksvraag luidt: "Kunnen buitenspeelkaarten, welke elke pauze actief worden aangeboden, de conflicten tussen de leerlingen van Ons sbo verminderen?"

Door te richten op de keuze van de factor spel is de volgende hypothese tot stand gekomen: "Door het actief en begeleidend inzetten van buitenspeelkaarten worden conflicten verminderd."

Hoofdstuk 3 Onderzoeksontwerp

3.1 Onderzoeksopzet

De uitvoering van dit onderzoek wordt gestart op maandag 6 februari 2017 en zal tien weken in beslag nemen. Voordat er wordt beschreven hoe het onderzoek opgezet is, wordt er in tabel 1 een beknopte planning weergegeven. Voor de uitgebreide planning van dit onderzoek wordt verwezen naar bijlage 7.

Tabel 1

Beknopte planning van de onderzoeksopzet

Weeknummer	Uitvoeren
5	Enquête afnemen in groep 5 tot en met 8 (voormeting).
6	Vormgeven buitenspeelkaarten. Aankondiging buitenspeelkaarten naar collega's.
7	Starten met actief en begeleid inzetten van buitenspeelkaarten.
8	Actief en begeleid inzetten van buitenspeelkaarten.
9	Actief en begeleid inzetten van buitenspeelkaarten.
10	Actief en begeleid inzetten van buitenspeelkaarten. Observeren a.d.h.v. Dekeyser (1998).
11	Actief en begeleid inzetten van buitenspeelkaarten. Observeren a.d.h.v. Dekeyser (1998).
12	Actief en begeleid inzetten van buitenspeelkaarten. Observeren a.d.h.v. Dekeyser (1998).
13	Enquête afnemen in de groepen 5 tot en met 8 (eindmeting).
14	Actief en begeleid inzetten van buitenspeelkaarten. Observeren tijdens het buiten spelen.
15	Observeren a.d.h.v. Dekeyser (1998).
16	Onderzoek presenteren. Inclusief aanbevelingen.

In dit hoofdstuk wordt het onderzoeksontwerp beschreven. Het doel van dit onderzoek is het verminderen van conflicten tijdens het buiten spelen. Gezien de resultaten van de eerder uitgevoerde observaties en de afgenomen enquête, blijkt namelijk dat het buitenspel op Ons sbo om verbetering vraagt. Uit de literatuurstudie blijkt dat spelkaarten de kinderen prikkelen om te gaan spelen (Jans & Adank, 2010; Dohle, 2007). Volgens Van Der Donk & Van Lanen (2014) draagt het raadplegen van meerdere databronnen en methoden van dataverzameling bij aan het trekken van herkenbare en bruikbare conclusies. Dataverzameling is er in verschillende vormen, te weten tekstbronnen bestuderen, observeren, bevragen en bezoeken. Ook zijn er nog enkele alternatieve vormen van dataverzameling. In dit onderzoek is gekozen voor: bevragen, concreet vormgeven en observeren. In deze volgorde komen zij aan de orde.

3.2 Innovatief ontwerp

Allereerst wordt de methode bevragen ingezet om een duidelijk beeld te krijgen van de behoeften van de leerlingen. Om zicht te krijgen op wat de leerlingen missen aan het buiten spelen, wordt er een enquête afgenomen. Deze enquête is opgenomen in bijlage 6. De leerling enquête wordt op een en dezelfde manier afgenomen, namelijk door de onderzoeker zelf. Dit om de validiteit van het onderzoek te waarborgen. De vragenlijst wordt afgenomen in de groepen 5 tot en met 8. Verwacht wordt dat de kinderen in deze leeftijdscategorie hun ervaringen en verwachtingen over het buiten spelen het beste kunnen verwoorden. Het gaat hier om vijftien kinderen. De onderwerpen die aan bod komen in de enquête zijn: wat de leerlingen van het buiten spelen vinden, wat ze wel en niet leuk vinden om te spelen, samen spelen, verveling, voorbeelden van spellen en tot slot het geven van een cijfer aan het buiten spelen. Er is voor deze

onderwerpen gekozen omdat deze vragen een duidelijk beeld zullen scheppen hoe de kinderen het buiten spelen ervaren. Uit een eerdere observatie is gebleken dat er relatief veel fysieke gevechten plaatsvonden tijdens de pauzes. Iets wat volgens Dekeyser (1998) vanzelfsprekend is. Bij het onderwerp verveling wordt ingegaan op het ruzie maken. Deze ruzies zijn in de vragenlijst opgenomen, zodat er een duidelijk beeld ontstaat van het zelfbewustzijn van de leerlingen omtrent conflicten. Het onderwerp samen spelen wordt ter discussie gesteld omdat dit mogelijk nog invloed heeft op de interventie van dit onderzoek. Als het samenspelen laag scoort, is het de vraag of dat coöperatieve spellen zinvol zijn. Ditzelfde geldt voor de spellen die de leerlingen wel of niet willen spelen. Beiden vragen zijn van belang om dit onderzoek te laten slagen. Hierna wordt er aan de leerlingen gevraagd om een cijfer te geven. Dit cijfer is de graadmeter voor de analyse van dit onderzoek. Het is zaak om dit cijfer mee te nemen bij de eindmeting. Tot slot wordt er gevraagd of de leerlingen bereid zijn om mee te werken aan dit onderzoek. Er zal een selectie worden gemaakt van een viertal leerlingen. Te weten één uit groep 5, één uit groep 6, één uit groep 7 en één uit groep 8. Uit onderzoek van Qrius (2010) blijkt dat de helft van de kinderen hun schoolplein te saai vinden. In dit onderzoek wordt beschreven dat de leerlingen het liefst zelfverzonnen spellen spelen (44%). Hierom is besloten om de leerlingen te betrekken in dit onderzoek.

Na het afnemen van de enquête wordt er, zoals besproken, een selectie gemaakt van een viertal kinderen. Dit is willekeurig gebeurd om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te vergroten. Inspraak zal de leerlingen mogelijk motiveren en stimuleren bij het spelen van de spellen op het schoolplein. Met deze leerlingen wordt de alternatieve methode van dataverzameling "concreet vormgeven" ingezet. Volgens Van Der Donk & Van Lanen (2014) is dit ook een manier om data te verzamelen. Samen met deze leerlingen worden de buitenspeelkaarten ontworpen. Deze kaarten zijn gebaseerd op de spelkaarten van Jos Dohle (2007). Er wordt ook gebruik gemaakt van de spelindeling van Dohle. De kaarten zullen worden voorzien van duidelijke kaders die de spelindeling aangeeft; spelen met spullen, groepsspelen, balspelen en tikspelen. De kaarten worden aangepast naar het niveau van de leerlingen. Gezien de populatie van Ons sbo is het zaak dat de uitleg van de spellen duidelijk, concreet en stapsgewijs geformuleerd wordt, met waar mogelijk ook visuele ondersteuning door bijvoorbeeld afbeeldingen en pictogrammen. Verder wordt er getracht om de buitenspeelkaarten te ontwerpen naar de behoeften van de leerkrachten. Uit de leerkracht enquête, welke is opgenomen in bijlage 4b, is gebleken dat er vraag is naar het creëren van samenspel tussen de hogere en de lagere groepen. Met deze factor zal rekening gehouden worden binnen dit onderzoek. Om de leerlingen uit te dagen om te blijven spelen, wordt er op enkele kaarten aangegeven hoe het spel makkelijker of moeilijker gemaakt kan worden.

Tussentijds zal er, met enige regelmaat, de laatste methode van dataverzameling ingezet gaan worden: "observeren". Volgens De Roos (2008) is een observatie pas effectief als men deel uitmaakt van de leefomgeving waarin men gaat observeren. In dit geval het schoolplein. Voor het uitvoeren van een observatie zijn drie motieven te bespreken: beschrijven, vergelijken of evalueren. De laatste twee motieven zullen aan bod komen in dit onderzoek. Vergelijken wordt ingezet wanneer men via observaties na gaat in hoeverre de literatuur overeenkomt met de praktijk. Volgens Karsten e.a. blijkt uit het boek Van de straat dat kinderen die regelmatig buiten spelen, grote sociale vaardigheden hebben (in Caminada, 2005). In dit onderzoek wordt onderzocht of het actief en begeleid inzetten van de buitenspeelkaarten bijdraagt aan deze sociale vaardigheden van de leerlingen. Kortom, zorgt spel ervoor dat de leerlingen sociaal vaardiger zijn en daardoor minder conflicten hebben met anderen? Er zal worden geobserveerd aan de hand van het observatieschema van Dekeyser (1998). Hierin wordt een onderscheid gemaakt tussen verbaal ruzie, fysiek gevecht en even ruzie. Deze observaties, als aanleiding van dit onderzoek, zijn al eerder uitgevoerd op maandag 17 oktober 2016, dinsdag 18 oktober 2016 en dinsdag 1 november 2016. Hieruit bleek dat het fysieke gevecht relatief vaker voor kwam. Het actief en begeleid inzetten van de buitenspeelkaarten moet ervoor zorgen dat deze trend zich niet verder voortzet.

Na afloop van de uitvoering zal de eindmeting hetzelfde worden uitgevoerd als de voormeting. Er zal weer een enquête worden afgenomen, welke vergeleken zal worden met de voormeting. Hierna wordt bekeken of er een

verschil is opgetreden. Gedurende het hele schooljaar kunnen er leerlingen instromen. Bij de eindmeting van dit onderzoek zullen deze leerlingen buiten beschouwing worden gelaten. Om de validiteit van het onderzoek te blijven waarborgen, wordt er getracht hetzelfde leerlingaantal de vragenlijst in te laten vullen. De vragenlijst die gebruikt wordt voor de eindmeting zal beperkter worden vorm gegeven dan de voormeting. De vragen over de voorkeur en de keuze van de spellen worden weggelaten, omdat deze niet meer relevant zijn. Deze dienen immers een ander doel, namelijk als ondersteuning voor de keuze van de buitenspeelkaarten. Het gaat hier om vraag twee, drie en acht. Verder zullen de observaties van Dekeyser (1998) ook worden ingezet als eindmeting. Deze resultaten worden ook vergeleken met de eerdere waarnemingen uit de situatieschets.

3.3 Data analyseren

De voor- en eindmeting worden op dezelfde manier verwerkt. Er wordt een schema ingevuld waarin de resultaten per vraag worden weergegeven. De antwoorden van de leerlingen worden geturfd. Als de voor- en eindmeting zijn verwerkt, worden de resultaten geanalyseerd. De resultaten van de enquêtes worden met elkaar vergeleken. In eerste instantie zal dit gebeuren per jaargroep. Per jaargroep zal er bekeken worden of er verschillen waargenomen kunnen worden tussen het gemiddelde cijfer dat de jaargroep geeft. Deze data zal worden verwerkt en uiteindelijk in een lijngrafiek worden geplaatst.

Er wordt gekozen om de data te analyseren op jaargroep niveau om, aan het eind van dit onderzoek, een zo helder mogelijke aanbeveling te formuleren. Mogelijk kunnen deze resultaten tot pedagogische handelingen van de groepsleerkrachten leiden. Na de analyse op jaargroep niveau worden de resultaten van alle groepen vergeleken met elkaar om een totaalbeeld te scheppen. De belangrijkste graadmeter van de ervaringen van de leerlingen is het cijfer dat zij geven. Deze resultaten vormen mogelijk een conclusie. De frequenties van de cijfers die zij geven worden weergegeven in een grafiek. In de grafiek worden de voor- en eindmeting naast elkaar gepresenteerd. Zo is in één oogopslag duidelijk wat de veranderingen zijn en stelt dit de onderzoeker in staat om conclusies te trekken.

Tot slot worden ook de observaties met elkaar vergeleken. De waargenomen conflicten worden verwerkt in een staafdiagram en naast elkaar gepresenteerd. Zo is in één oogopslag duidelijk wat de veranderingen zijn en stelt dit de onderzoeker in staat om conclusies te trekken.

Hoofdstuk 4 Resultaten van het onderzoek

In dit hoofdstuk worden de resultaten vanuit het praktijkonderzoek geanalyseerd en overzichtelijk weergegeven. Er wordt aangegeven in hoeverre er is afgeweken van de onderzoeksplannen. Tot slot worden beperkingen van het onderzoek en andere versturende factoren omschreven, welke worden voorzien van commentaar.

4.1 Uitvoering

Het onderzoek is uitgevoerd in een tijdsbestek van tien weken. De planning, die in paragraaf 3.1 is weergegeven, is aangehouden. Vanwege organisatorische redenen bleek echter dat het afnemen van de enquête (voormeting) niet kon plaatsvinden in één week. Er is daarom voor gekozen om de vragenlijst eerst af te nemen in de eigen stagegroep. In overleg met de groepsleerkrachten is in weeknummer 6 alsnog de enquête afgenomen in de overige groepen. De enquêtes als eindmeting hebben, volgens planning, plaatsgevonden in weeknummer 13. Bij deze meting is dus niet afgeweken.

Tijdens het afnemen van de enquêtes zijn grote verschillen waargenomen in de manier waarop de vragenlijst werd ingevuld. De leerlingen uit groep 5 waren meer leerkrachtafhankelijk dan de andere groepen waar de enquête door is ingevuld. Waarschijnlijk valt dit te wijten aan het zelfsturend vermogen van de leerlingen (Van Gool, persoonlijke mededeling, februari 2017). Ondanks dat er vooraf is aangegeven dat er geen goed of fout bestond, maar dat het ging om het vormen van een eigen mening, leek het alsof deze kinderen de vragenlijst zagen als een prestatietest. Dit kan worden gezien als een beperking van het onderzoek en daarom wordt er verwezen naar paragraaf 4.3.

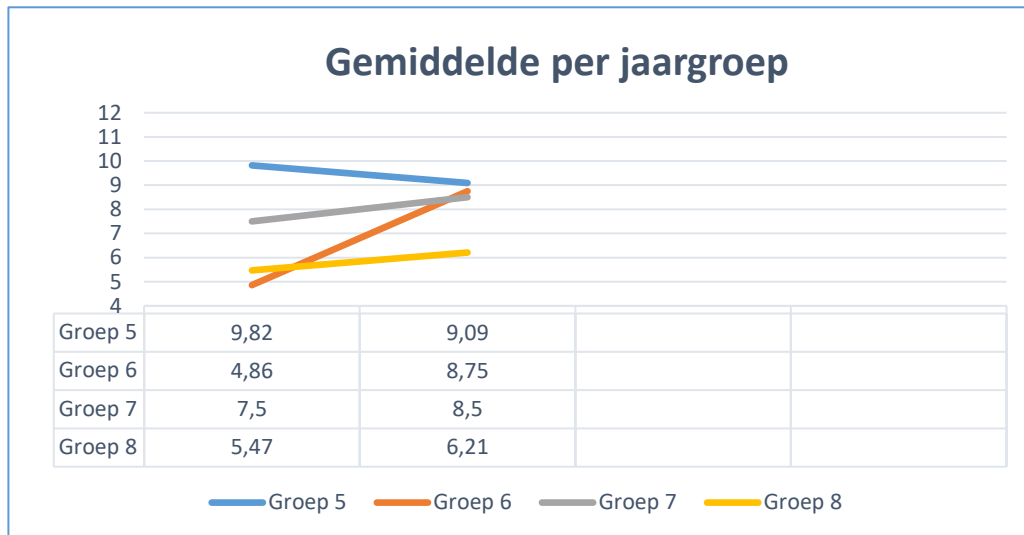
Nadat de vragenlijsten waren ingevuld, is er begonnen met het ontwerpen van de buitenspeelkaarten. De vier leerlingen die hierbij hebben geholpen, zijn in overleg met de groepsleerkrachten samengesteld. Aan de groepsleerkrachten is gevraagd welke leerlingen geschikt zouden zijn. Motivatie is hierin een belangrijke factor geweest. Marzano en Miedema (2014) stellen dat motivatie zorgt voor een actieve leerhouding. Deze actieve houding is van groot belang bij het ontwerpen van de buitenspeelkaarten. De kaarten moesten immers ontworpen worden voor én door de kinderen. De buitenspeelkaarten zijn opgenomen in bijlagen 11a en 11b. In weeknummer 8 zijn de buitenspeelkaarten op het schoolplein gepresenteerd. In de planning van tabel 1 is te zien dat er vanaf weeknummer 10 geobserveerd moest worden. In de praktijk bleek het organisatorisch niet mogelijk om bij alle pauzes te surveilleren. De momenten waarbij de onderzoeker wel is gaan surveilleren, zijn vastgelegd op beeld. De foto's zijn te vinden in bijlage 10. Uiteindelijk is er voor gekozen om de observaties volgens Dekeyser (1998) in weeknummer 15 te plannen. De observaties zijn uitgevoerd op maandag 10 april 2017 en dinsdag 11 april 2017. Vanwege de organisatorische beperking wordt voor meer informatie verwezen naar paragraaf 4.3.

Tot slot is er op enkele momenten afgeweken van het onderzoeksplan wanneer de buitenspeelkaarten actief aangeboden moesten worden. Op deze momenten verliep de pauze dermate anders, dat de kaarten niet begeleid konden worden. Bij het surveilleren worden de leerkrachten op een concrete wijze geconfronteerd met het buitenspel (Dekeyser, 1998). De leerkracht speelt hierin dus een belangrijke rol. Die rol wordt door een ieder anders ingevuld. Gericht observeren is hiervoor wel heel belangrijk (Van Beukering & Van der Wolf, 2009). Hierdoor is het op sommige momenten niet mogelijk geweest om actief en begeleid deel te nemen aan het spel van de kinderen.

4.2 Resultaten

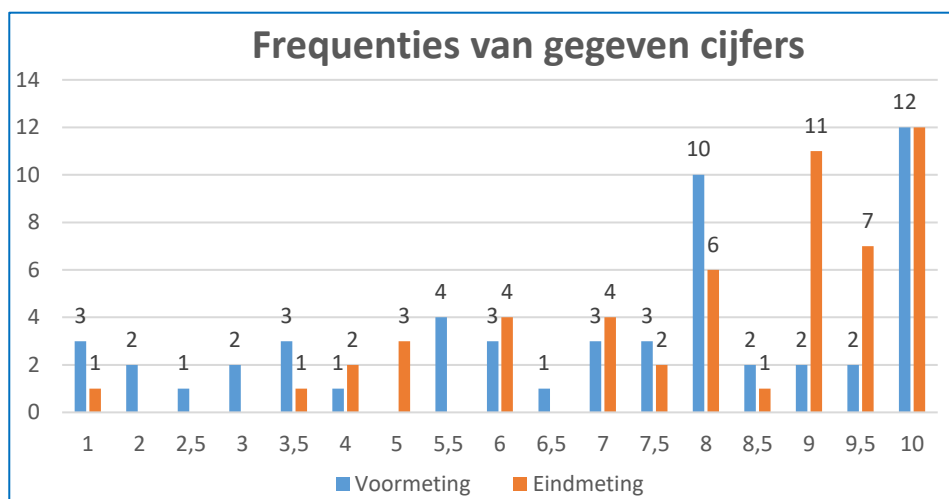
Het vertrekpunt voor deze analyse is de onderzoeksvraag die gedurende dit onderzoek centraal stond: Kunnen buitenspeelkaarten, welke elke pauze actief worden aangeboden, de conflicten tussen de leerlingen van Ons sbo verminderen? Om een antwoord te geven op deze vraag is gebruik gemaakt van de methode van dataverzameling bevragen en observeren. De data die middels de vragenlijst verzameld is, bevat meer

informatie dan nodig is om de onderzoeksvraag te beantwoorden. De onnodige data is echter wel verwerkt en is te vinden in bijlage 8a (voormeting) en 8b (eindmeting). De overige data is gereduceerd zodat het de onderzoeker in staat stelt om conclusies te trekken. Zoals in hoofdstuk 3 is beschreven, worden de resultaten van de enquêtes met elkaar vergeleken. Eerder is aangegeven dat de cijfers die de leerlingen geven, het beste beeld schetsen van de ervaringen die zij hebben op het schoolplein. Het analyseresultaat wordt weergegeven in figuur 2.

Figuur 2
Data voor- en eindmeting

Zoals in paragraaf 3.3 beschreven is, wordt er een analyse uitgevoerd op jaargroep niveau. Hier is bewust voor gekozen om de aanbevelingen zo helder mogelijk te kunnen formuleren. In figuur 2 is deze data weergegeven. Aan de lijnen in de grafiek is te zien dat er bij drie groepen een positieve vooruitgang te zien is. Het gaat hier om de groepen 6, 7 en 8. Bij groep 5 is een lichte, te verwaarlozen, achteruitgang te zien. Opvallend is dat bij de groepen 6 en 8, welke voorheen op locatie Balmakersveld zaten, beiden erg laag scoren bij de voormeting van dit onderzoek (gemiddelde van 4,86 en 5,47). Dit gegeven zal worden meegenomen in hoofdstuk 5.

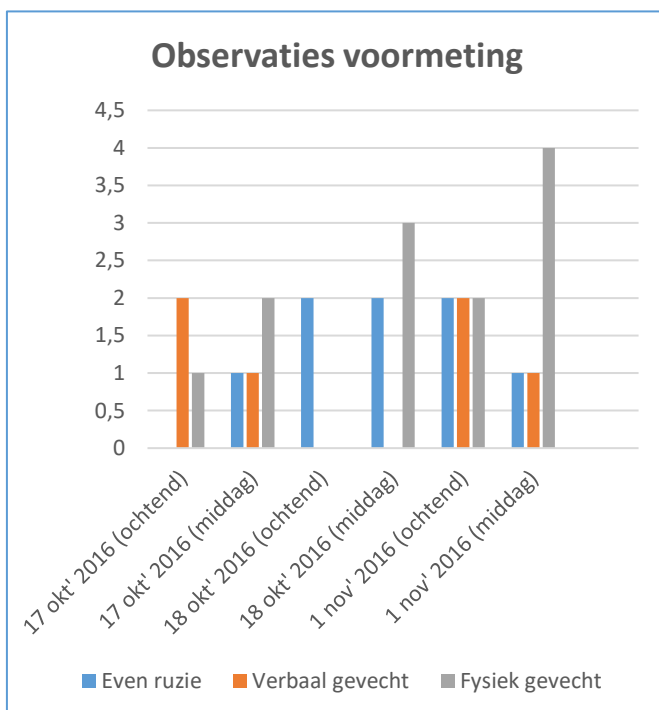
Figuur 3
Data voor- en eindmeting

In de bovenstaande grafiek is af te lezen hoe hoog de frequenties zijn van de cijfers die de leerlingen geven. Bij de voormeting is te zien dat er relatief meer lage cijfers worden gegeven dan bij de eindmeting. Een laag cijfer wordt beneden 5,5 gescoord.

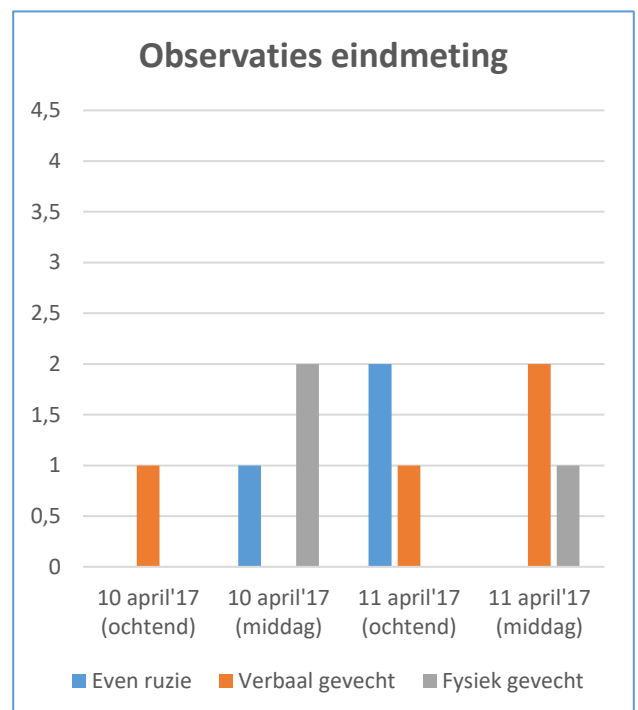
Bij de eindmeting worden er, na een periode van tien weken, minder lage cijfers gescoord wat kan duiden op een voortuitgang. De groep die een 9 en 9,5 scoren, is beduidend gegroeid. Waar bij de voormeting twee kinderen het cijfer 9 scoorde, groeit de frequentie aanzienlijk wanneer elf kinderen het buiten spelen een 9 geven. Voor het cijfer 9,5 geldt hetzelfde. Bij de eindmeting is de frequentie hoger wat ook kan duiden op een voortuitgang. Voor het hoogste cijfer dat er gescoord kan worden, is de frequentie gelijk gebleven. Zelfs bij de voormeting hebben twaalf kinderen het buiten spelen een 10 gegeven. Mogelijk heeft dit te maken met een beperking van het onderzoek. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar paragraaf 4.3. In de grafiek is ook te zien dat de middelste cijfers (4, 5 en 6) zijn gestegen in frequentie. Dit kan betekenen dat de innovatieve oplossing niet iedereen positief heeft beïnvloed.

De data die verzameld is door de methode observeren wordt weergegeven in de figuren 4a en 4b. Bij de voormeting is er op meer momenten geobserveerd dan bij de eindmeting. Dit kan gezien worden als een beperking en daarom wordt er verwezen naar paragraaf 4.3.

In de grafieken is te zien dat de conflicten zowel in de ochtend als in de middagpauze zijn afgenomen. Waar er bij de voormeting in een pauze vier fysieke gevechten plaatsvonden, is bij de eindmeting te zien dat dit is teruggedrongen tot maximaal twee. De frequentie van het conflict even ruzie is eveneens teruggedrongen. Met uitzondering van de ochtendpauze op maandag 17 oktober 2016, vond er bij de voormeting in elke pauze het conflict even ruzie plaats. Bij de eindmeting is dit gereduceerd tot twee pauzes. Verbaal gevecht is een conflict wat bijna elke pauze terug blijft komen. De leerlingen roepen en schreeuwen overduidelijk naar elkaar. Mogelijk kan dit een suggestie zijn voor een vervolgonderzoek.

Figuur 4a
Data voormeting

Figuur 4b
Data eindmeting

Samenvattend is te zien dat er in figuren 2, 3 en 4 een voortuitgang te zien is. In figuur 2 is te zien dat het cijfer voor drie van de vier groepen gestegen is. Figuur 3 staat in verband met figuur 2. Door de verhoogde frequenties van de cijfers 9 en 9,5 is het gemiddelde cijfer gestegen. In de figuren is ook te zien dat de innovatieve oplossing niet voor iedereen positief heeft uitgekapt. De frequenties van de cijfers 4, 5 en 6 zijn gestegen. Tot slot kan van de figuren 4a en 4b afgelezen worden dat de conflicten in de pauzes zijn afgenomen. Met name de conflicten fysiek gevecht en even ruzie zijn gereduceerd.

4.3 Beperkingen

Bij dit onderzoek zijn een aantal beperkingen geconstateerd. Het feit dat er geen gebruik is gemaakt van een controlegroep kan gezien worden als verstoringende factor. Dit onderzoek is vorm gegeven door een experimentele conditie. Vanwege ethische beweegredenen is hiervoor gekozen. Omdat het onderzoek zich afspeelt op de speelplaats is het moreel niet verantwoord om een controleconditie buiten te sluiten van het spel dat ontstaat door de buitenspeelkaarten. Zij spelen immers ook op de speelplaats.

Een andere beperking is de afwezigheid van triangulatie. De resultaten in dit onderzoek zijn niet verkregen door middel van triangulatie. Bij triangulatie wordt gebruik gemaakt van drie of meer onderzoeksmethoden om een probleem te onderzoeken. Dit maakt de onderzoeksresultaten krachtiger (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Door het ontbreken kan de betrouwbaarheid mogelijk niet gecontroleerd worden.

De volgende beperking die bij de uitvoering is waargenomen, is de validiteit van de enquête. Zowel bij de voor- en eindmeting is het de vraag of dit meetinstrument tot het juiste beeld heeft geleid. Om de validiteit te waarborgen is de vragenlijst persoonlijk afgenomen door de onderzoeker. Tijdens de afname van de voormeting bleek dat de leerlingen mogelijk sociaal wenselijke antwoorden gaven. Hierdoor kan het zijn dat de leerlingen een hoger cijfer hebben gegeven dan zij daadwerkelijk vinden van het buiten spelen. Dit kan leiden tot een onbetrouwbaar beeld. Dit is vooral terug te zien aan de hoeveelheid tieners die gegeven zijn bij de voor- en nameting. Bij basisschoolkinderen is de tendens tot het geven van sociaal wenselijke antwoorden groot. Het voorlezen van de vragen kan dan helpen bij de afname (Verhulst & Verheij, 2006). Belangrijk is om als onderzoek aan te geven dat er geen goed of fout antwoord is. Een andere beperking die vastzit aan de enquête is het feit dat deze bij de eindmeting is aangepast aan het doel van het onderzoek op dat moment. Vragen over de spellen die de kinderen wilden spelen, waren niet meer relevant. Mogelijk is hierdoor wel de betrouwbaarheid in het geding gekomen.

Daarnaast is het afnemen van de enquêtes een momentopname. Mogelijk is dit een verstoringende factor geweest bij het verkrijgen van de data. De vragenlijsten zijn op een willekeurig moment afgenomen. Als onderzoeker heeft men te maken met verschillende factoren. Als eerst moet de onderzoeker zelf in de gelegenheid zijn om de enquêtes af te nemen. Vervolgens moeten de groepsleerkrachten een plek vinden in hun planning om de vragenlijst af te nemen. Mogelijk is het voorgekomen dat de enquête afgenomen is direct na een pauze moment. Als er in die pauze negatieve dingen zijn gebeurd, geeft de leerling mogelijk een lager punt voor het buiten spelen. Hetzelfde geldt voor de pauze momenten die positief zijn geweest voor de leerlingen. Deze factor zorgt mogelijk ook voor een vertekend beeld.

Tot slot brengt het observeren ook beperkingen met zich mee. Bij de continue observatie maakt de onderzoeker deel uit van de omgeving, op dat moment de speelplaats (De Roos, 2008). De observator kan onderdeel zijn van een spel en het is daarom mogelijk dat de onderzoeker niet alle conflicten heeft kunnen waarnemen. Dit laatste kan ook gebeuren wanneer de observator een conflict aan het oplossen is. Verder zijn er op de speelplaats hoeken aanwezig waar leerlingen zich kunnen verstoppen of waar zij niet goed zichtbaar zijn voor de observant (zie hiervoor bijlage 1). Bij de observatie voor de eindmeting is er daarom voor gekozen om een extra surveillant te regelen. Een andere beperking bij het observeren is het onverwacht uitvallen van bijvoorbeeld een surveillant. Het personeel van Ons sbo heeft vaste momenten waarop zij moeten surveilleren. Volgens Van Beukering en Van der Wolf (2009) is het vanzelfsprekend dat elke leerkracht anders surveilleert. Wanneer dit plots verandert, vanwege wat voor reden dan ook, heeft dit mogelijk invloed op de conflicten op het schoolplein.

Een andere verstoringende factor rondom de observatie is het leerlingenaantal dat onverwachts kan veranderen. De leerlingen van Ons sbo hebben regelmatig educatieve excursies. Tijdens de uitvoering van het onderzoek kan het voorgekomen zijn dat er minder leerlingen op het schoolplein waren. Mogelijk geeft dit een verkeerd beeld van de data die toen verzameld is.

Zoals in paragraaf 4.2 is aangegeven is er bij de voormeting vaker geobserveerd dan bij de eindmeting. Dit kan gezien worden als een beperking van het onderzoek.

Helaas is de onderzoeker vanwege organisatorische redenen niet in de mogelijkheid gesteld om bij de eindmeting even vaak te observeren als bij de voormeting.

Hoofdstuk 5 Conclusie en discussie

5.1 Conclusie

De onderzoeksvraag die gesteld is in paragraaf 2.3 luidde als volgt: “Kunnen buitenspeelkaarten, welke elke pauze actief worden aangeboden, de conflicten tussen de leerlingen van Ons sbo verminderen?” De bijbehorende hypothese in deze paragraaf luidde als volgt: “Door het actief en begeleid inzetten van buitenspeelkaarten worden conflicten tussen de leerlingen van Ons sbo verminderd.” Dit onderzoek had als doel het verminderen van conflicten tussen de leerlingen. Als innovatieve oplossing is gekozen voor buitenspeelkaarten die elke pauze actief worden aangeboden. Mogelijk zorgen deze kaarten ervoor dat de leerlingen met elkaar gaan spelen en op deze manier de conflicten worden verminderd.

Als de grafieken in hoofdstuk 4 met elkaar worden vergeleken kan er gesproken worden van een vooruitgang in zowel het cijfer dat de leerlingen gaven als het aantal conflicten dat plaatsvindt op het schoolplein. In de figuren 2 en 3 is af te lezen dat er vaker werd gekozen voor de cijfers 9 en 9,5. Dit kan duiden op een voortuitgang in de belevenis van de leerlingen. Kortom, zij vinden het buiten spelen leuker. Ditzelfde geldt voor de gemiddelden van de cijfers. Met uitzondering van groep 5 zijn deze cijfers gestegen. De daling van het gemiddelde cijfer dat groep 5 gaf, is te verwaarlozen. Een ander opvallend gegeven waren de cijfers die de groepen 6 en 8 bij de voormeting gaven. Beide groepen scoorden onvoldoende. Voor de verhuizing zaten deze leerlingen op locatie Balmakersveld. Op het schoolplein waren speeltoestellen aanwezig, belijning en een basket. Aannemelijk is dat zij het schoolplein op de nieuwe locatie zodanig tegen vonden vallen, dat zij daardoor het buiten spelen een laag cijfer gaven. Daarentegen scoort groep 5 bij de voormeting direct een hoog cijfer. Deze groep heeft gedurende de verbouwing steeds op de huidige locatie van Ons sbo gezeten. Kortom, deze groep leerlingen was geen ander schoolplein gewend.

Dat de groepen het buiten spelen meer zijn gaan waarderen, kan zijn weerslag hebben gehad op het aantal conflicten. Zoals in figuur 4a en 4b is te zien, zijn het aantal conflicten verminderd. Waar bij de voormeting maximaal vier fysieke conflicten plaatsvonden, is dat bij de eindmeting gereduceerd tot maximaal twee. Er kan worden gesproken van een afname van 50 procent. Het maximum van het verbale gevecht is bij de eindmeting nog steeds twee, maar dit conflict komt niet meer elke pauze voor. Dat de conflicten zich blijven voortdoen sluit aan bij de literatuur. Dekeyser (1998) stelt namelijk dat het vanzelfsprekend is dat er in een beperkte ruimte, met een bepaalde intensiteit van samenzijn, conflicten ontstaan.

Met deze gegevens zou gesteld kunnen worden dat de buitenspeelkaarten ervoor hebben gezorgd dat de conflicten zijn verminderd. Een grote factor hierin is het aandeel dat de kinderen gehad hebben. De buitenspeelkaarten zijn ontworpen voor én door de kinderen. Dit sluit aan bij de literatuur. Qrius (2010) stelde al eerder dat kinderen het liefst zelfverzonnen spelletjes spelen. Dit was de verwachte opbrengt die stond beschreven in paragraaf 2.2. Als er wordt gekeken naar de voor- en eindmeting van dit onderzoek, kan de hypothese worden aangenomen. Echter spelen er beperkingen en versturende factoren mee. Hierdoor is niet met zekerheid vast te stellen dat de voortuitgang te wijten is aan de innovatieve oplossing.

5.2 Discussie

Aan dit onderzoek zaten beperkingen en versturende factoren verbonden die ervoor zorgden dat de validiteit van het onderzoek in het geding kwam. In hoofdstuk 4.3 zijn deze beperkingen besproken. De enquête, die de leerlingen zelfstandig invulden, zorgde ervoor dat er vraagtekens gezet konden worden bij de resultaten. De afname was een momentopname en de leerlingen hebben mogelijk sociaal wenselijk geantwoord. Hoe de vragenlijst bij de eindmeting is vormgegeven, heeft ook invloed op de betrouwbaarheid van de resultaten. Er zijn vragen weggelaten en één vraag bijgekomen.

De observaties zijn mogelijk ook niet valide en betrouwbaar. Bij het observeren speelden factoren mee die niet te beïnvloeden waren. Bijvoorbeeld de afwezigheid van klassen door educatieve excursies of het wisselen van

de surveillance. Allemaal factoren die van invloed kunnen zijn op het gedrag van de leerlingen en daarmee ook op de conflicten. Met deze wetenschap kan niet met zekerheid gezegd worden of de metingen honderd procent betrouwbaar zijn. In hoeverre kan er dan gesproken worden van een valide vooruitgang?

De resultaten van een onderzoek worden betrouwbaarder als er verschillende methoden worden toegepast (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Binnen dit onderzoek is gebruik gemaakt van verschillende methoden, te weten: bevragen, concreet vormgeven en observeren. De methoden dienen echter allen een ander doel. Door verschillende methoden van dataverzameling te gebruiken is het onderzoek betrouwbaar en controleerbaar geworden.

Het doel van dit onderzoek was het verminderen van de conflicten op het schoolplein. Feitelijk gaat hier om een verbetering. De resultaten van dit onderzoek zijn een stimulans voor een verandering in de school. Het innovatieve ontwerp kan geïmplementeerd worden in de onderwijscontext. Volgens Fullan (2001) heeft een onderwijsinnovatie meer kans van slagen als het voldoet aan de volgende kenmerken: noodzaak, duidelijkheid, complexiteit en bruikbaarheid.

Noodzaak

De noodzaak om de conflicten te verminderen was erg groot. De leerkrachten gaven in de enquête aan dat het buiten spelen beter moest en beter kon. Vraag blijft of de leerkrachten nog steeds behoefte hebben aan de resultaten van dit onderzoek. Naarmate het schooljaar verstreek zijn er veranderingsprocessen doorgevoerd in de school. Er is een werkgroep opgericht die zich bezig heeft gehouden met de inrichting van het schoolplein. Onderzoek naar de financiële situatie van de school heeft uitgewezen dat het dit schooljaar niet mogelijk is om het schoolplein opnieuw in te richten. Dit zorgt ervoor dat er vanuit de school een grote vraag blijft naar een innovatieve oplossing die de conflicten op het schoolplein vermindert.

Duidelijkheid

De onderzoeksresultaten zijn duidelijk en concreet beschreven, evenals de innovatieve oplossing. Dit maakt het voor de groepsleerkrachten aantrekkelijk om het onderzoek toe te passen in de praktijk. De buitenspeelkaarten spreken tot de verbeeldingen door de pictogrammen, afbeeldingen en stapsgewijze uitleg. De enquêtes die zijn afgenomen zijn opgenomen in de bijlagen. Deze zijn ook te implementeren in de onderwijscontext.

Complexiteit

Het inzetten van de onderwijsvernieuwing is redelijk complex. Het aantal betrokkenen dat te maken krijgt met de onderzoeksresultaten is hoog. Het gaat hier om ongeveer zevenenzestig personeelsleden en driehonderd leerlingen. Allen moeten zij bereid zijn om deze verandering door te voeren. Het vraagt met name veel van de groepsleerkrachten. Caminada (2005) stelde al eerder dat de groepsleerkrachten een belangrijke factor zijn op het schoolplein. De innovatieve oplossing vraagt van de groepsleerkrachten om een actieve en begeleidende rol aan te nemen.

Bruikbaarheid

De concrete materialen die zijn ontworpen, maken het onderzoek bruikbaar. De vooruitgang die is geconstateerd zorgt ervoor dat het personeel van Ons sbo het gevoel heeft dat het onderzoek gedegen is uitgevoerd. Ondanks de kanttekeningen bij de validiteit en de betrouwbaarheid is het onderzoek bruikbaar en te implementeren in de onderwijscontext.

5.3 Aanbevelingen

Wanneer er wordt gekozen voor een vervolgonderzoek kunnen de volgende aanbevelingen daaraan bijdragen.

Zoals in hoofdstuk 4 is beschreven worden er in deze paragraaf onder andere aanbevelingen gedaan op jaargroep niveau. Zo wordt er aanbevolen om in de groepen, waar de kans op sociaal wenselijke antwoorden groot is, extra te benadrukken dat er geen goed of fout antwoorden zijn. Gezien de resultaten van dit onderzoek, gaat het hier om groep 5. Deze aanbeveling wordt gedaan om de betrouwbaarheid van het onderzoek te blijven waarborgen. Voor groep 6 wordt er aanbevolen om de buitenspeelkaarten in te blijven zetten. Als er wordt gekeken naar de cijfers die de leerlingen gaven voor het buiten spelen, is er bij deze groep de meeste vooruitgang geboekt. Kortom, deze leerlingen hebben baat gehad bij de innovatieve oplossing. Voor groep 7 geldt hetzelfde. Voor groep 8 wordt er aanbevolen om de buitenspeelkaarten nog meer te ontwerpen naar de behoeften van de leerlingen. Het percentage leerlingen dat niet koos voor een buitenspeelkaart is hier het hoogst (zie hiervoor bijlage 8b). Mogelijk komt dit doordat de kaarten niet aantrekkelijk waren voor de leerlingen.

Om ervoor te zorgen dat er een betrouwbaar beeld uit de observaties komt, wordt er aanbevolen om meerdere observaties te houden op het schoolplein. De onderzoeker kan er voor kiezen om een tussenobservaties te houden. Verder wordt er geadviseerd om gedurende de eindmeting meerdere pauzes te observeren. Op deze manier wordt de invloed van tijdsgebonden factoren beperkt.

Een beperking die verbonden zat aan dit onderzoek is het ontbreken van triangulatie. Door deze afwezigheid werden er kanttekeningen geplaatst bij de betrouwbaarheid van het onderzoek. Er wordt dan ook aanbevolen om in het vervolgonderzoek methodische triangulatie toe te passen.

5.4 Vervolgonderzoek

Bij het vervolgonderzoek dat hieronder wordt beschreven, moet er rekening gehouden worden met de beperkingen en aanbevelingen die in dit onderzoek zijn geformuleerd. In het vervolgonderzoek kunnen de aanbevelingen worden verwerkt.

Uit het onderzoek is gebleken dat het aanbieden van buitenspeelkaarten heeft bijgedragen aan het verminderen van conflicten op het schoolplein. Een eventueel vervolgonderzoek kan ingezet worden om te meten of de innovatieve oplossing ook positieve resultaten kan bereiken in de andere groepen. Het betreft hier de groepen 1 tot en met 4. Tijdens het onderzoek "(Buiten) – gewoon spelen" hebben zij wel kennis gemaakt met de buitenspeelkaarten omdat deze op de speelplaats hingen. Er is echter nog niet in kaart gebracht of dit de conflicten in hun pauze heeft doen afnemen. Bovendien is aan te raden bij een vervolgonderzoek gebruik te maken van een controleconditie. Volgens (Van der Donk & Van Lanen, 2014) draagt dit bij aan de betrouwbaarheid van een onderzoek. Ditzelfde geldt voor triangulatie. Er wordt geadviseerd om dit door te voeren in het vervolgonderzoek. Dit kan door het inzetten van een derde onderzoeksmethoden. Er kan een officieel leerlingvolgsysteem geraadpleegd worden die bijvoorbeeld de pestbeleving van de kinderen in beeld brengt.

Literatuurlijst

1. Adank, A., & Jans, L. (2010). *Het schoolplein.... spelenderwijs bewegen*. Geraadpleegd van: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=3809&m=1422883396&action=file.download>.
2. Alkema, E., Terpstra, W., & Kuijpers, J. (2011). *Méér dan onderwijs: theorie en praktijk van het onderwijs in de basisschool*. Assen, Nederland: Koninklijke van Gorcum.
3. American Psychiatric Association. (2015). *Handboek voor de classificatie van psychische stoornissen. DSM-5* (3e ed.). Amsterdam, Nederland: Boom.
4. Baron-Cohen, S. (2003). *The essential difference. Men, woman and the extreme male brain*. London: Allen Lane, Penguin Books.
5. Bekkering Adams Architecten (2008). *Public Playground. Randvoorwaarden voor een goed (school)speelplein*. Geraadpleegd op 5 januari, 2017, van http://www.bekkeringadams.nl/downloads/cms//bekkering-adams_2008-lay_out05_web.pdf
6. Blaak M. e.a. (2012). *Handboek Internationaal Jeugdrecht*. Leiden: Defence for Children
7. Both, K. & Bogaard, J. van den (2008). *Pedagogiek in de praktijk, editie 44: Buitenspelen is ook bewegen!* Amsterdam, SWP Uitgeverij. Geraadpleegd op 19 december, 2016 , via http://degroenestad.nl/Media/download/3326/Pedagogiek_in_Praktijk_Buitensp.pdf
8. Bois, J. E., Sarrazin, P. G., Brustad, R. J., Trouilloud, D.O. & F. Cury. (2005) 'Elementary schoolchildren's perceived competence and physical activity involvement: the influence of parents' role modelling behaviours and perceptions of their child's competence'. In: *Psychology of sport and exercise* 6-4, 381-397.
9. Bomhof, E., & Trossel, M. (1989). *Leren samenspelen. Een praktijkboek voor (groeps)opvoeders*. Amersfoort, Nederland: Academische Uitgeverij.
10. Buntinx, W., Bruijn, J. de, & Twint, B. (2014). *Verstandelijke beperking: definitie en context*. Amsterdam, Nederland: SWP.
11. Burdette, L., Whitaker, R.C. (2005). *Resurrecting Free Play in Young Children Looking Beyond Fitness and Fatness to Attention, Affiliation and Affect*. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*. 159: 46-50.
12. Caminada, G. C. (2005). *Beter buitenspelen. Naar een goed speel-leerklimaat op de speelplaats*. Baarn, Nederland: Bekadidact.
13. Caminada, G., & Kruitwagen, M. (z.j.). *Buitenspelen. Suggesties voor buitenspelactiviteiten met jonge kinderen*. Zwolle, Nederland: Buitenspelen.
14. Caminada, G., & Leenders, Y. (2012). *Buitenspelen in het zonnetje. De speelplaats als krachtige leeromgeving*. Amersfoort, Nederland: ThiemeMeulenhoff.
15. Degrieck, S. (2007). *En dan ... En dan ... ? Tijd verhelderen voor mensen met autisme*. Leuven, België: Lannoo Campus.
16. Dekeyser, P. (1998). *De schoolspeelplaats: speelse ideeën en adviezen voor een concrete aanpak*. Leuven: Garant.
17. Dohle, J. (2007). *Ik speel ook. 32 spelletjes voor op het schoolplein*. Vormgeving: STOM vormgeving & concept.
18. Donk, C. van der, & Lanen, B. van. (2014). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum, Nederland: Coutinho.
19. Dungen, L. van den, & Verboog, M. (1998). *Kinderen met taalontwikkelingsstoornissen*. Bussem, Nederland: Coutinho.
20. Eldering, L. (2011). *Cultuur en opvoeding* (Herz. ed.). Rotterdam, Nederland: Lemniscaat.
21. Feldman, R. (2012). *Ontwikkelingspsychologie* (5^e ed.). Brusse, Nederland: Pearson Education Benelux.
22. Feldman, R. (2016). *Ontwikkelingspsychologie* (7^e ed.). Brusse, Nederland: Pearson Education Benelux.
23. Freud, S. (1959). *Group psychology and the analysis of the ego*. London: Hogarth.

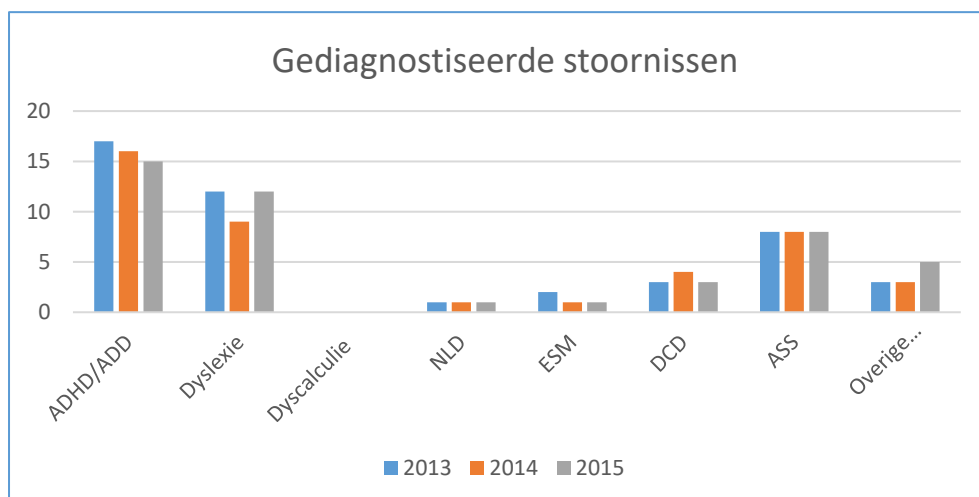
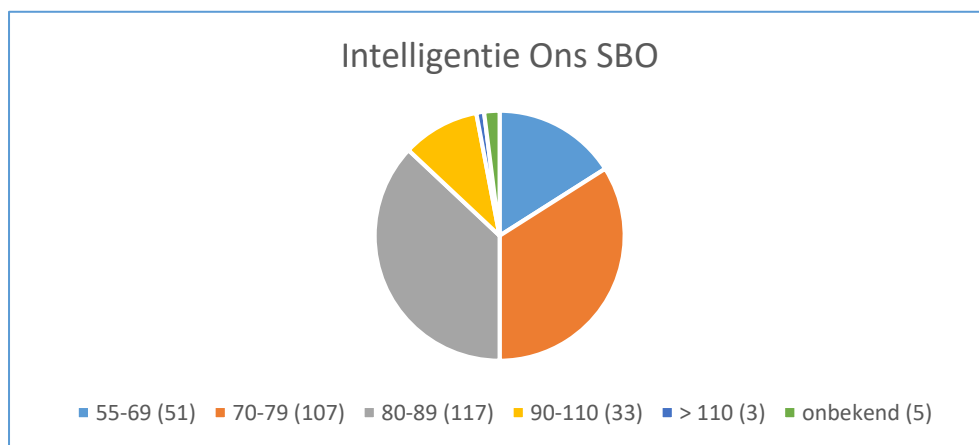
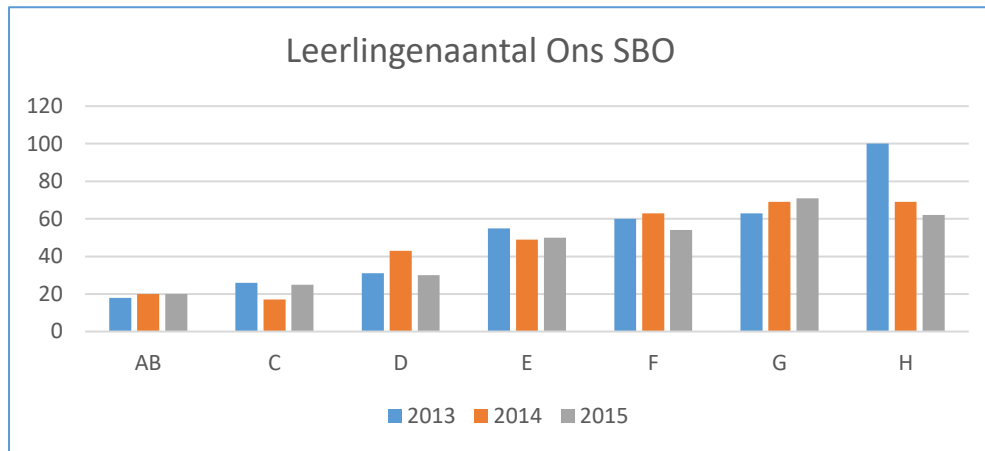
24. Fullan, M. (2001). *The New Meaning of Educational Change*. New York: Teachers College Press.
25. Garbarino, J. (1992). *Children and families in the sociale environment*. New York: Walter de Gruyter.
26. Gils, M. van (2013). *Kinderen met specifieke onderwijsbehoeften. Ontwikkelingsgericht werken*. Apeldoorn, Nederland: Garant.
27. Hermesen, P., Keukens, R., Meer, J. van der, & Meer, J. van der. (2016). *Mensen met een verstandelijke beperking. Praktijkleerboek niveau 4 en 5*. Deventer, Nederland: Van Tricht Uitgeverij.
28. Horeweg, A. (2013). *Gedragsproblemen in de klas in het basisonderwijs*. Tiel, België: Lannoo.
29. Janssen-Vos, F. (2004). *Spel en ontwikkeling. Spelen en leren in de onderbouw*. Assen, Nederland: Van Gorcum.
30. Jantje Beton. (2011, september). *Spelen op het schoolplein. Een inventarisatie naar de stand van zaken op Nederlandse schoolpleinen*. Geraadpleegd op 5 januari, 2017, van www.jantjebeton.nl/download/quick_scan_scholen.pdf
31. Lieshout, T. van. (2012). *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen*. Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.
32. Little, H., Wyver, S. (2008). *Outdoor play: does avoiding the risk reduce the benefits?* *Australian Journal of Early Childhood*, 33: 33-40
33. Magnee, M. (2008). *Do you see what I am saying?* Studies on multisensory perception in autism. Proefschrift. Utrecht: Universiteit Utrecht.
34. Marzano, R., & Miedema, W. (2014). *Leren in 5 dimensies*. Assen, Nederland: Koninklijke van Gorcum.
35. Munnik, C. de, & Vreugenhil, L. (2007). *Opvoeden in het onderwijs*. Groningen, Nederland: Wolters-Noordhoff.
36. Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ). (2013, mei). *Uniforme signalering van taalachterstanden bij jonge kinderen*. Geraadpleegd januari, 2017, van https://d1l066c6yi5bt.cloudfront.net/ncj/ncj/docs/handreiking_taalsignalering_web.pdf
37. New Policy Institute. (2012). *The value of children's play and play provision: a systematic review of the literature*. London: New Policy Institute
38. Onderwijsraad. (2010). *De school en leerlingen met gedragsproblemen*. Geraadpleegd op 10 januari, 2017, van <https://www.onderwijsraad.nl/upload/publicaties/569/documenten/school-en-leerlingen-met-gedragsproblemen.pdf>
39. Overveld, K. van. (2015). *Groepsplan Gedrag: Planmatig werken aan passend onderwijs*. Hendrik-Ido-Ambacht, Nederland: PICA.
40. Ploeg, J.D. van der (2000). *Gedragsproblemen. Ontwikkelingen en risico's*. Rotterdam: Lemniscaat.
41. Qrius. (2010). *Rapportage. Online onderzoek naar buiten spelen..* Geraadpleegd van <http://www.jantjebeton.nl/2010/nieuws/onderzoek-qrius-in-opdracht-van-jantje-beton-kinderen-willen-vaker-mening-geven-over-buitenspeelmogelijkheden/>
42. Quant, P. (2007). *Makkelijker gezegd dan gedaan. Het managen van je prioriteiten*. Zaltbommel, Nederland: Thema.
43. Roos, S. de. (2008). *Diagnostiek en planning in de hulp- en dienstverlening. Een dynamisch proces*. Bussum, Nederland: Coutinho.
44. Scholte, E.A. (2005). Psychosociale jeugdzorg: naar een empirisch onderbouwde diagnostiek en behandeling. In M.H. van IJendoorn & H. de Frankrijker (red.). *Pedagogiek in beeld. Een inleiding in de pedagogische situatie van opvoeding, onderwijs en hulpverlening*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
45. Singh, A., Uijtendewilligen, L., Twisk, J.W., van Mechelen W., Chinapaw, M.J. (2012). Physical activity and performance at school: a systematic review of the literature including a methodological quality assessment. *Arch Pediatr Adolesc Med*, Jan;166(1):49-55.
46. Stander, J. (2016). Ons sbo. Schoolgids 2016-2017. Geraadpleegd van <http://www.onssbo.nl/wp-content/uploads/sites/24/2015/03/Schoolgids-Ons-sbo-2016-2017-def..pdf>
47. Tsao, L. (2002). How much do we know about the importance of play in child development? *Childhood Education*, 78 (4): 230-233.

48. Verhulst, F. C., & Verheij, F. (2006). *Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Onderzoek en diagnostiek*. Assen, Nederland: Van Gorcum.
49. Vuyk, R. (1987). *Opgroeien onder moeilijke gezinsomstandigheden*. Amersfoort, Leuven: Acco.
50. Wolf, K. van der, & Beukering, T. van. (2009). *Gedragsproblemen in scholen. Het denken en handelen van leraren*. Leuven, België: Acco

Bijlage 1: Speelplaats Ons sbo

Bijlage 2: Leerling populatie Ons sbo

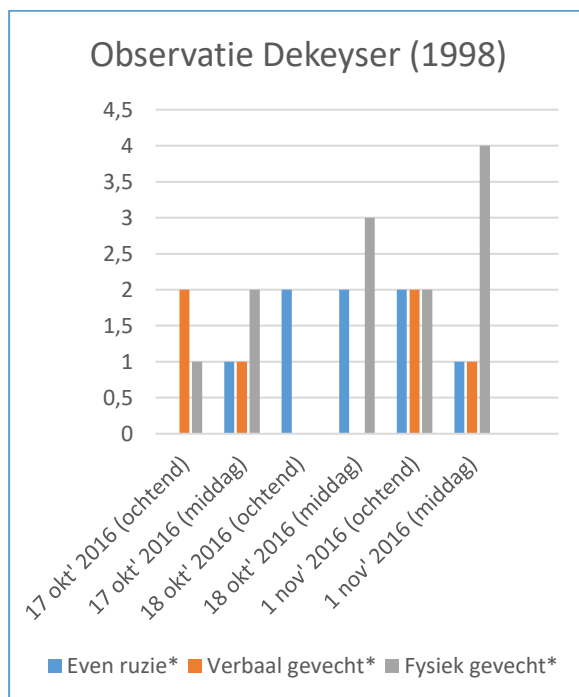
Bijlage 3: Observaties conflicten (aanleiding)

Soort spanning	17 oktober 2016 10:20 – 10:40 (eerste pauze)	17 oktober 2016 12:20 – 12:40 (tweede pauze)	18 oktober 2016 10:20 – 10:40 (eerste pauze)	18 oktober 2016 12:20 – 12:40 (tweede pauze)
Even ruzie		1	2	2
Verbaal gevecht	2	1		
Fysiek gevecht	1	2		3
Soort spanning	1 november 2016 10:00 – 10:20 (eerste pauze)	1 november 2016 12:00 – 12:20 (tweede pauze)		
Even ruzie	2	1		
Verbaal gevecht	2	1		
Fysiek gevecht	2	4		

Verbaal gevecht: De leerlingen schreeuwen en roepen overduidelijk naar elkaar.

Fysiek gevecht: De leerlingen vallen elkaar aan door te schoppen en te slaan.

Even ruzie: De leerlingen maken kort ruzie en lossen het vervolgens zelfstandig op.

Bijlage 4a: Leerkracht enquête

Beste collega's,

Voor mijn afstudeeronderzoek ben ik bezig met (probleem)gedrag in vrije situaties. Ik richt me op het spelen op de speelplaats. Dit is vooral interessant vanwege het samenkomen van de drie locaties.

Het is van belang om een duidelijk beeld te creëren van het gedrag op de speelplaats, maar ook uw mening die betrekking heeft op dit specifieke gedrag. Ik wil u daarom uitnodigen om deze vragen, naar waarheid, in te vullen.

Ik bedank u alvast voor uw genomen tijd.

Met vriendelijke groet,
Anouk Trommelen
LIO-stagiaire groep 6

avans
hogeschool

Vraag 1

Ziet u een wezenlijk verschil tussen het gedrag van de/uw leerlingen op de speelplaats nu, ten opzichte van het gedrag op de vorige locatie (Nansenweg, Balmakersveld, Ruusbroecstraat)?

1= Nee, ik zie geen verschil.

4= Ja, het gedrag bij het buiten spelen is wel degelijk veranderd.

1 2 3 4

Kunt u aangeven, bij keuze meer dan 1, wat er veranderd is?

.....

.....

.....

Vraag 2

Ziet u een verschil tussen het gedrag van de/uw leerlingen op de speelplaats, tijdens de ochtendpauze of middagpauze?

1= Nee, ik zie geen verschil.

4= Ja, ik zie verschil tussen het gedrag tijdens de ochtendpauze en middagpauze.

1 2 3 4

Kunt u concreet aangeven, bij keuze meer dan 1, wat het verschil is? En waar u denkt dat dit aan kan liggen?

.....

.....

Vraag 3

Kunt u met een cijfer aangeven wat u van het buiten spelen vindt (kijkend naar het gedrag)? U bent vrij om hier een cijfer te plaatsen.

.....

Toelichting

.....
.....
.....

Vraag 4

Mits u van mening bent dat het buiten spelen om verbetering vraagt, waar denkt u dat de mogelijkheden liggen om deze verbetering te realiseren?

.....
.....
.....

Hieronder is ruimte voor eventuele aanvullingen op het afstudeeronderzoek. Heeft u tips, wees vrij om deze te noteren.

.....
.....
.....
.....
.....

Bijlage 4b: Data leerkracht enquête

Vraag 1: Ziet u een wezenlijk verschil tussen het gedrag van de/uw kinderen op de speelplaats nu, ten opzichte van het gedrag op de vorige locatie?

1= Nee, ik zie geen verschil.

4= Ja, het gedrag bij het buiten spelen is wel degelijk veranderd.

Toelichtingen door groepsleerkrachten bij vraag 1:

- Het plein is groter geworden in vergelijking met het pleintje dat we hadden tijdens de verbouwing. Materiaal waarmee gespeeld kan worden geeft een positief effect.
- Er wordt minder gespeeld, meer lichamelijk contact.
- Kinderen gillen harder en vertonen gedrag wat er nooit eerder was.
- Duwen, slaan, ruzie maken.
- Ze gebruiken een klein hoekje van de speelplaats. Hier spelen ze wel hetzelfde spel.
- In de ochtend speelt groep 3 met groep 1-2 buiten. Hierbij is niets veranderd. In de middagpauze speelt groep 3 met groep 8 samen. Er is niet of nauwelijks samenspel tussen deze groepen. Voor het spelen met karren is minder ruimte.
- Kinderen voelen zich iets minder vrij omdat ze de kinderen niet kennen.
- Ik merk dat de leerlingen aan elkaar moeten wennen. Nieuwe vriendschappen maken of juist wat meer teruggetrokken.

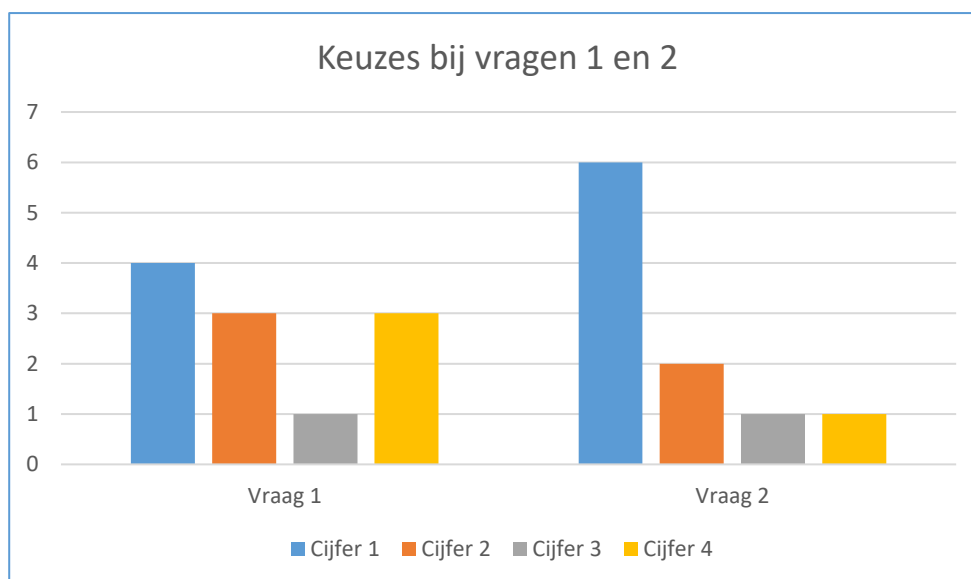
Vraag 2: Ziet u een verschil tussen het gedrag van de/uw leerlingen op de speelplaats, tijdens de ochtendpauze of middagpauze?

1= Nee, ik zie geen verschil.

4= Ja, ik zie verschil tussen het gedrag tijdens de ochtendpauze en middagpauze.

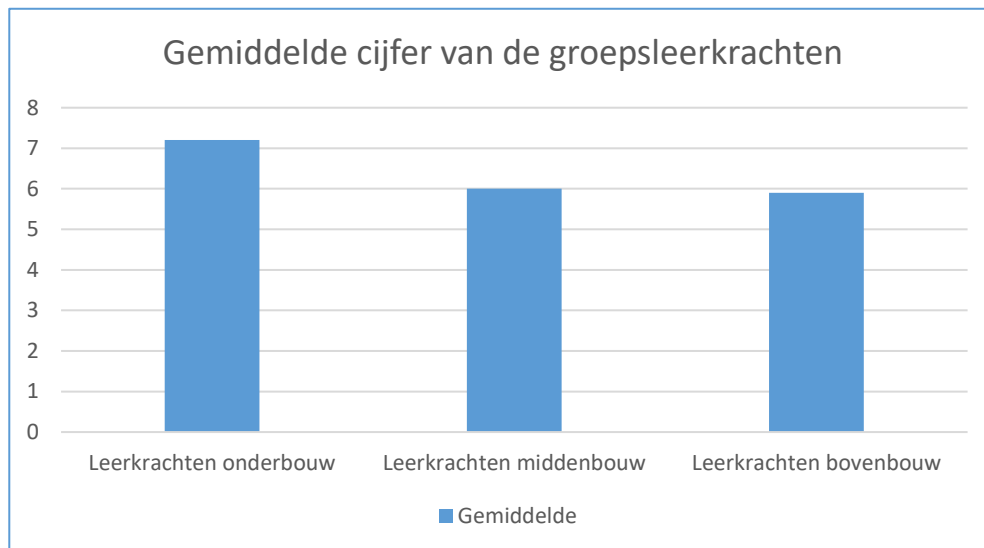
Toelichtingen door groepsleerkrachten bij vraag 2:

- Kinderen van groep 3 en 8 kennen elkaar niet en ze zoeken ook geen contact met elkaar.
- Met groep 8 samen (in de ochtendpauze). Kinderen nemen gedrag over.
- Het moment van de dag.
- Ik heb dit jaar zowel in de ochtend als in de middagpauze gesurveilleerd. Het wisselt, maar over het algemeen is de donderdagmiddag pauze rustiger dan de maandagochtend. Ik zie ander spel bij de kinderen.

Vraag 3: Kunt u met een cijfer aangeven wat u van het buiten spelen vindt (kijkend naar het gedrag)?
U bent vrij om hier een cijfer te plaatsen.

Gemiddelde: 6,3.

Toelichtingen bij vraag 4: Mits u van mening bent dat het buiten spelen om verbetering vraagt, waar denkt u dat de mogelijkheden liggen om deze verbetering te realiseren?

- Wij missen een klimrek, schommels en een zandbak. Voor kleuters is buiten spelen leertijd. Door het gebrek aan bovenstaande doen wij de kleuters tekort in hun ontwikkeling.
- Lagere groepen samen gaat beter dan met een oudere groep erbij. Oudere kinderen zouden misschien ingezet kunnen worden om de jongere kinderen te helpen.
- We zijn bezig met het inrichten van verschillende speelplekken. Helaas door financiële redenen nu nog niet mogelijk.
- Spelactiviteiten verzinnen waarbij kinderen van groep 8 het spel uitleggen aan groep 3-leerlingen en zo meer tot samenspel komen.
- Meer spelmaterialen plus begeleiding door surveilleren.
- Minder kinderen in de ochtendpauze.
- Duidelijke regels bespreken in de klassen.
- Eenheid van leerkrachten.
- Alleen leerkrachten buiten laten lopen tijdens de pauzes.
- Leerkrachten moeten tijd in spel investeren. Meer mensen, vaker naar buiten.
- Indeling en inrichting van de speelplaats goed bekijken.
- Kinderen leren/uitdagen om te spelen.
- Betere consequente surveillance.
- Minder ruimte innemen door voetbalveld.
- Aankleding speelplein.

1. Tennisbal overgooien mag. Zorg dat je dit niet te dicht in de buurt van de ramen doet. Rustig overgooien.

2. Wanneer je gaat voetballen dan sta je op het voetbalveld te wachten totdat hier een leerkracht aankomt. Ga je niet voetballen dan ga je de lijn niet over. Ook niet achter de hekken. Voetballen op de rest van het plein mag niet.

3. Tikkertje spelen mag, pakkertje niet. Op andere momenten hoef je elkaar dus niet aan te raken.
4. Fietsen zijn voor de kinderen t/m groep 5. Materialen op de bovenste planken in de berging mogen gebruikt worden. Vraag aan de leerkracht of je materialen mag pakken.
5. Zitten op de vensterbank bij het raam mag.
6. Je gaat op de Time-out plek staan, wanneer dit door (alle) leerkrachten je gevraagd wordt.
7. Batjes van de tafeltennis blijven bij de tafels.
8. Spullen uit de bak gebruiken waarvoor ze bedoeld zijn en opruimen als je klaar bent.
9. Op de tafels mag je niet staan.
10. Afval in de gele containers.
11. Niet spelen bij de containers en de fietsenrekken.

Bijlage 6: Leerling enquête

Algemeen

Vraag 1

Mijn naam is:

.....

Vraag 2

Ik zit in groep:

- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8

Buitenspelen

Vraag 1

Ik vind buitenspelen:

Zet een kruisje.

☐

Heel leuk

☐

Leuk

☐

Soms leuk

☐

Niet leuk

☐

Helemaal niet leuk

Vraag 2

Dit vind ik het leukste om te doen:

Kleur het rondje groen.

- ☐ Voetballen
- ☐ Tafeltennis
- ☐ Rond lopen
- ☐ Pak spelletje
- ☐ Tikkertje
- ☐ Overgooien met een bal
- ☐ Kletsen
- ☐ Springtouw
- ☐ Anders, namelijk

Ga verder op de volgende bladzijde

Vraag 3

Dit vind ik het minst leuk om te doen:
Kleur het rondje rood.

- ☐ Voetballen ☐ Anders, namelijk
- ☐ Tafeltennis
- ☐ Rond lopen
- ☐ Pak spelletje
- ☐ Tikkertje
- ☐ Overgooien met een bal
- ☐ Kletsen
- ☐ Springtouw

Vraag 4

Ik speel graag met andere kinderen:
Zet een kruisje.

☐

Heel leuk

☐

Leuk

☐

Soms leuk

☐

Niet leuk

☐

Helemaal niet leuk

Vraag 5

Ik vervel me wel eens bij het buitenspelen:
Zet een kruisje.

☐

Nooit

☐

Heel soms

☐

Soms

☐

Bijna altijd

☐

Altijd

Ga verder op de volgende bladzijde

Vraag 6

Ik verveel me omdat:
Kleur het rondje.

- ☐ Er niemand is om mee te spelen.
- ☐ Ik niet met andere kinderen mee mag spelen.
- ☐ Ik andere kinderen niet durf te vragen of ik mee mag doen.
- ☐ Ik de spelletjes van anderen niet leuk vind.
- ☐ Er niet genoeg spullen zijn om mee te spelen.
- ☐ Andere kinderen al met de spullen spelen.
- ☐ Er niks leuks is om te doen.
- ☐ Ik verveel me nooit.

Vraag 7

Als ik me verveel ga ik:
Kleur het rondje.

- ☐ Rond lopen.
- ☐ Aan andere kinderen vragen of ik mee mag doen.
- ☐ Ruzie maken.
- ☐ Zelf iets bedenken.

Vraag 8

Welke spelletjes zou je graag willen spelen?
Je mag meerdere rondjes kleuren.

- ☐ Iemand is hem, niemand is hem. *Spannend en snel tikspel waarbij de tikker steeds veranderd.*
- ☐ Schipper mag ik overvaren? (En varianten daarop) *Leuk groepsspel waarbij je moet proberen om de overkant te bereiken zonder getikt te worden.*
- ☐ Lava-game. *Probeer over lijnen te lopen zonder de lava te raken. Er loopt ook nog en tikker rond!*
- ☐ Duo-tikkertje. *Het spel begint met één duo-tikker. Zij houden elkaars handen vast. Tikken maar!*
- ☐ Handicap tikkertje. *Een moeilijk tikspel waarbij elke speler een handicap heeft. Bijvoorbeeld; lopen op 1 been. Natuurlijk heeft ook de tikker een handicap.*
- ☐ Twister. *Rechtervoet op rood, linkervoet op blauw!*
- ☐ Elastieken. *Erin, erop, eruit, draaien*

Ga verder op de volgende bladzijde

- ☐ Hinkelen. *Maak een hinkelbaan met stoepkrijt. Hinkelen maar!*

Hieronder kan je nog meer spelletjes opschrijven die je graag zou willen spelen op de speelplaats:

.....

.....

.....

.....

.....

Vraag 9

Als je het buitenspelen een cijfer mocht geven, wat zou dat dan zijn?
Schrijf een cijfer op van 1 tot 10.

.....

Vraag 10

Zou je graag mee willen werken om nieuwe spellen te bedenken voor tijdens het buitenspelen?

- ☐ Ja, dat wil ik.
- ☐ Nee, dankjewel.

De vragenlijst is nu klaar. Heel erg bedankt voor het invullen!

Bijlage 7: Uitgebreide planning onderzoek

Datum	Wat?	Voorbereiden
Week 5 31/01-02/02	Enquête afnemen in groep 6. Vergadering werkgroep speelplaats. Overleg met stagiaires en mentoren of zij een actieve en begeleidende rol willen aannemen tijdens het inzetten van de buitenspeelkaarten.	Enquête printen. Onderzoeksopzet en voorbeeld buitenspeelkaart meenemen. Voorbeeld buitenspeelkaart meenemen.
Week 6 06/02-09/02	Overleg collega's groepen 5-7-8 Inplannen enquête afnemen groepen 5-7-8 Enquête afnemen in groepen 5-7-8. Overzicht maken resultaten afgenomen enquêtes + selectie maken voor vormgeven van de buitenspeelkaarten. Vormgeven buitenspeelkaarten met leerlingen (vier leerlingen). Samen met Yvonne van Duijl (onderwijsassistent) aanwezige materialen bekijken en verzamelen. Aankondiging buitenspeelkaarten aan collega's via mail.	Informatie delen met collega's: 1. Hoeveel tijd neemt het afnemen van de enquête in beslag? 2. Voorbeeld enquête meenemen. 3. Hoeveel leerlingen in de klas (i.v.m. printen enquête) Alle enquêtes verzamelen bij de collega's. Welke leerlingen willen graag meedenken aan dit onderzoek? Overleg met collega's welke leerlingen geschikt zijn. Bijeenkomst vormgeven plannen (voorkeur begin week 6). Vorbereiding bijeenkomst leerlingen: 1. Voorbeeld van een (mogelijke) buitenspeelkaart laten zien aan deze leerlingen. 2. Voorbeelden van (mogelijke) spellen op papier zetten. 3. Grote tekenvellen waarop de leerlingen aan kunnen geven hoe de kaarten eruit moeten gaan zien (kleur, vormgeving, lettertype etc.) Welke materialen zijn er nodig?
Week 7 13/02-16/02	Start buitenspeelkaarten maandag 13 februari. Begeleiden van de kaarten tijdens de ochtendpauzes en middagpauzes op dinsdag 14 februari.	Buitenspeelkaarten ophangen (4/5 kaarten) + materiaal klaarzetten. Leerlingen aanwijzen die de materialen weer terug leggen in de bak die bij de kaart staat. Overleggen met mentor. Foto's en video's maken.
Week 8 20/02-23/02	Buitenspeelkaarten.	Buitenspeelkaarten ophangen (4/5 kaarten) + materiaal klaarzetten. Foto's en video's maken.

Week 9	Voorjaarsvakantie	Voorjaarsvakantie
Week 10 06/03-09/03	Buitenspeelkaarten. Observeren.	Buitenspeelkaarten ophangen (4/5 kaarten) + materiaal klaarzetten. Foto's en video's maken. Schema Dekeyser (1998).
Week 11 13/02-16/02	Buitenspeelkaarten.	Buitenspeelkaarten ophangen (4/5 kaarten) + materiaal klaarzetten. Foto's en video's maken.
Week 12 20/03-23/03	Buitenspeelkaarten.	Foto's en video's maken.
Week 13 27/03-30/03	Leerling enquête afnemen in de groepen 5 tot en met 8 (nameting).	In overleg met collega's een bezoek plannen voor het afnemen van de enquête.
Week 14 03/04-06/04	Buitenspeelkaarten.	
Week 15 10/04-13/04	Observeren (nameting)	Schema Dekeyser (1998)
Week 16 17/04-20/04	Presentatie met aanbevelingen.	Powerpoint maken. Handtekening voor verklaring.

Resultaten enquête voormeting (per vraag/klas)
Groep 5 (13 leerlingen), afgenomen op 7 februari 2017

Vraag 1				
Ik vind het buitenspelen:				
				
IIII IIII (9)	II (2)	II (2)	(0)	(0)

Vraag 2							
Dit vind ik het leukste om te doen (2 keuzes mogelijk):							
Voetballen	Tafeltennis	Rond lopen	Pak spelletje	Tikkertje	Overgooien met bal	Kletsen	Springtouw
IIII (4)	I (1)	IIII (5)	III (3)	II (2)	I (1)	IIII II(7)	II (2)

Suggesties: fietsen							
Vraag 3							
Dit vind ik het <u>minst</u> leuk om te doen (2 keuzes mogelijk):							
Voetballen	Tafeltennis	Rond lopen	Pak spelletje	Tikkertje	Overgooien met bal	Kletsen	Springtouw
IIII I (6)	IIII (5)	II (2)	III (3)	III (3)	III (3)	III (3)	IIII (4)

Vraag 4**Ik speel graag met andere kinderen:**

				
 (10)	(0)	(1)	(1)	(0)

Vraag 5**Ik verveel me wel eens bij het buiten spelen:**

				
 (11)	(1)	(1)	(0)	(0)

Vraag 6**Ik verveel me omdat (2 keuzes):**

Er niemand is om mee te spelen.	Ik niet met andere kinderen mee mag spelen.	Ik andere kinderen niet durf te vragen of ik mee mag doen.	Ik de spelletjes van anderen niet leuk vind.	Er niet genoeg spullen zijn om mee te spelen.	Andere kinderen al met de spullen spelen.	Er niks leuks is om te doen.	Ik verveel me nooit.
(0)	(1)	(0)	(0)	(0)	(0)	(2)	 (10)

Vraag 7**Als ik me verveel ga ik (2 keuzes mogelijk):**

Rond lopen.	Aan andere kinderen vragen of ik mee mag doen.	Ruzie maken.	Zelf iets bedenken.
IIII (5)	III (3)	(0)	IIII (5)

Vraag 8**Welke spelletjes zou je graag willen spelen?****Meerdere antwoorden zijn mogelijk.**

Iemand is hem, niemand is hem.	Schipper mag ik overvaren?	Lava-game.	Duo-tikkertje.	Handicap tikkertje.	Twister.	Elastieken.	Hinkelen.
IIII I (6)	IIII III (8)	IIIIIIII (10)	IIII II (7)	IIII II (7)	IIII I (6)	IIII IIII (9)	IIII IIII (9)

Suggesties: voetbal, Anne-Marie koekkoek, trefbal, hockey

Vraag 9**Als je het buitenspelen een cijfer mocht geven, wat zou dat dan zijn?****Gemiddeld cijfer: 9,82**

Resultaten enquête voormeting (per vraag/klas)
Groep 6 (11 leerlingen), afgenomen op 31 januari 2017

Vraag 1				
Ik vind het buitenspelen:				
				
III (3)	II (2)	IIII (4)	I (1)	I (1)

Vraag 2							
Dit vind ik het leukste om te doen (2 keuzes):							
Voetballen	Tafeltennis	Rond lopen	Pak spelletje	Tikkertje	Overgooien met bal	Kletsen	Springtouw
IIII II (7)	I (1)	III (3)	I (1)	III (3)	III (3)	I (1)	II (2)

Suggesties: verstoppertje

Vraag 3							
Dit vind ik het <u>minst</u> leuk om te doen (2 keuzes):							
Voetballen	Tafeltennis	Rond lopen	Pak spelletje	Tikkertje	Overgooien met bal	Kletsen	Springtouw
II (2)	II (2)	IIII II (7)	I (1)	(0)	I (1)	II (2)	IIII (4)

Vraag 4**Ik speel graag met andere kinderen:**

				
III II (7)	I (1)	III (3)	(0)	(0)

Vraag 5**Ik verveel me wel eens bij het buiten spelen:**

				
III (3)	III (3)	II (2)	II (2)	I (1)

Vraag 6**Ik verveel me omdat (2 keuzes):**

Er niemand is om mee te spelen.	Ik niet met andere kinderen mee mag spelen.	Ik andere kinderen niet durf te vragen of ik mee mag doen.	Ik de spelletjes van anderen niet leuk vind.	Er niet genoeg spullen zijn om mee te spelen.	Andere kinderen al met de spullen spelen.	Er niks leuks is om te doen.	Ik verveel me nooit.
I (1)	(0)	(0)	III (3)	III II	II (2)	III I (6)	II (2)

Vraag 7 Als ik me vervel ga ik (2 keuzes mogelijk):							
Rond lopen.	Aan andere kinderen vragen of ik mee mag doen.		Ruzie maken.	Zelf iets bedenken.			
III (5)	III (5)		(0)	III (3)			
Vraag 8 Welke spelletjes zou je graag willen spelen? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.							
Iemand is hem, niemand is hem.	Schipper mag ik overvaren?	Lava-game.	Duo-tikkertje.	Handicap tikkertje.	Twister.	Elastieken.	Hinkelen.
III (3)	III I (6)	III III (10)	III (3)	(0)	II (2)	III (5)	IIII (4)
Suggesties: schommelen, klimrek, glijbaan, duikelrek, sprintbaan, knikkeren, step/skateboard-parcours en basketbal.							
Vraag 9 Als je het buitenspelen een cijfer mocht geven, wat zou dat dan zijn? Gemiddeld cijfer: 4,86							

Resultaten enquête voormeting (per vraag/klas)
Groep 7 (14 leerlingen), afgenomen op 7 februari 2017

Vraag 1				
Ik vind het buitenspelen:				
				
 II (7)	 I (6)	(0)	(0)	I (1)

Vraag 2							
Dit vind ik het leukste om te doen (2 keuzes mogelijk):							
Voetballen	Tafeltennis	Rond lopen	Pak spelletje	Tikkertje	Overgooien met bal	Kletsen	Springtouw
IIII (4)	(0)	(0)	 (5)	 (5)	III (3)	 II (7)	I (1)

Suggesties: duikelen							
Vraag 3							
Dit vind ik het <u>minst</u> leuk om te doen (2 keuzes mogelijk):							
Voetballen	Tafeltennis	Rond lopen	Pak spelletje	Tikkertje	Overgooien met bal	Kletsen	Springtouw
IIII (4)	 II (7)	II (2)	II (2)	(0)	I (1)	I (1)	 II (7)

Vraag 4**Ik speel graag met andere kinderen:**

				
IIII I (11)	III (3)	(0)	(0)	(0)

Vraag 5**Ik verveel me wel eens bij het buiten spelen:**

				
IIII (5)	IIII (5)	IIII (4)	(0)	(0)

Vraag 6**Ik verveel me omdat (2 keuzes):**

Er niemand is om mee te spelen.	Ik niet met andere kinderen mee mag spelen.	Ik andere kinderen niet durf te vragen of ik mee mag doen.	Ik de spelletjes van anderen niet leuk vind.	Er niet genoeg spullen zijn om mee te spelen.	Andere kinderen al met de spullen spelen.	Er niks leuks is om te doen.	Ik verveel me nooit.
(0)	I (1)	(0)	(0)	IIII (5)	II (2)	III (3)	IIII II (7)

Vraag 7 Als ik me verveel ga ik (2 keuzes mogelijk):							
Rond lopen.		Aan andere kinderen vragen of ik mee mag doen.		Ruzie maken.		Zelf iets bedenken.	
III (5)		III II (7)		(0)		III (3)	
Vraag 8 Welke spelletjes zou je graag willen spelen? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.							
Iemand is hem, niemand is hem.	Schipper mag ik overvaren?	Lava-game.	Duo-tikkertje.	Handicap tikkertje.	Twister.	Elastieken.	Hinkelen.
III (3)	II (2)	III III (8)	I (1)	IIII (4)	IIII (4)	III (5)	(0)
Suggesties: Marco Polo, duikelen aan een duikelrek, verstoppertje, zombie-tikkertje							
Vraag 9 Als je het buitenspelen een cijfer mocht geven, wat zou dat dan zijn? Gemiddeld cijfer: 7,5							

Resultaten enquête voormeting (per vraag/klas)
Groep 8 (17 leerlingen), afgenomen op 7 februari 2017

Vraag 1				
Ik vind het buitenspelen:				
				
I (1)	(5)	(5)	III (3)	III (3)

Vraag 2							
Dit vind ik het leukste om te doen (meerdere keuzes mogelijk):							
Voetballen	Tafeltennis	Rond lopen	Pak spelletje	Tikkertje	Overgooien met bal	Kletsen	Springtouw
III (3)	I (1)	 I (11)	III (3)	II (2)	IIII (4)	 (15)	I (1)

Suggesties: vechtsporten, op de karren spelen, rijden op een oxboard, verstop-tikkertje, rennen, skeeleren

Vraag 3							
Dit vind ik het <u>minst</u> leuk om te doen (meerdere keuzes mogelijk):							
Voetballen	Tafeltennis	Rond lopen	Pak spelletje	Tikkertje	Overgooien met bal	Kletsen	Springtouw
 (10)	 (13)	III (3)	 (9)	 II (12)	 (9)	II (2)	 (15)

Vraag 4**Ik speel graag met andere kinderen:**

				
 I (6)	 (9)	I (1)	I (1)	(0)

Vraag 5**Ik verveel me wel eens bij het buiten spelen:**

				
II (2)	II (2)	 I (11)	II (2)	(0)

Vraag 6**Ik verveel me omdat (2 keuzes mogelijk):**

Er niemand is om mee te spelen.	Ik niet met andere kinderen mee mag spelen.	Ik andere kinderen niet durf te vragen of ik mee mag doen.	Ik de spelletjes van anderen niet leuk vind.	Er niet genoeg spullen zijn om mee te spelen.	Andere kinderen al met de spullen spelen.	Er niks leuks is om te doen.	Ik verveel me nooit.
I (1)	(0)	(0)	 (5)	 (5)	II (2)	 II (7)	(4)

Vraag 7**Als ik me verveel ga ik (2 keuzes mogelijk):**

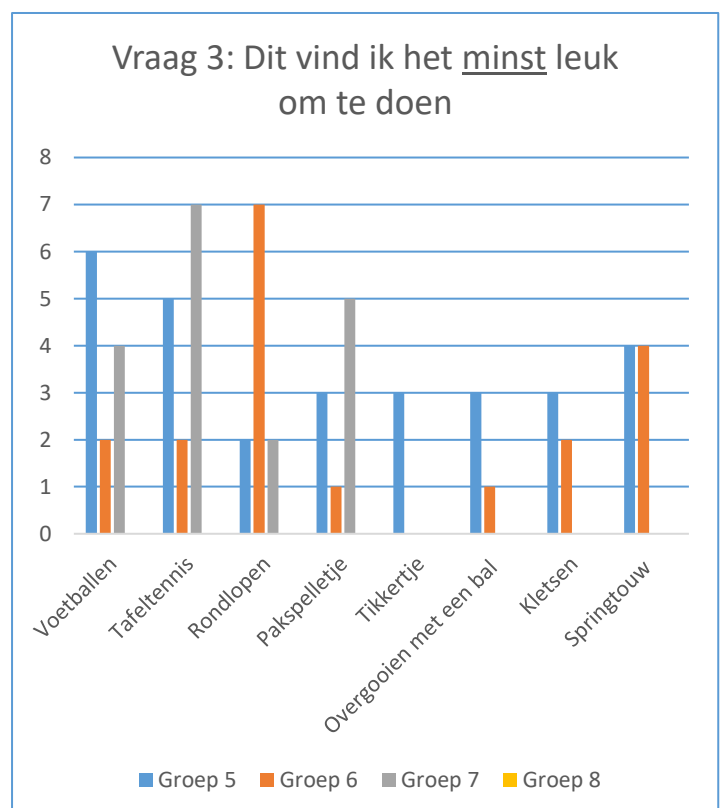
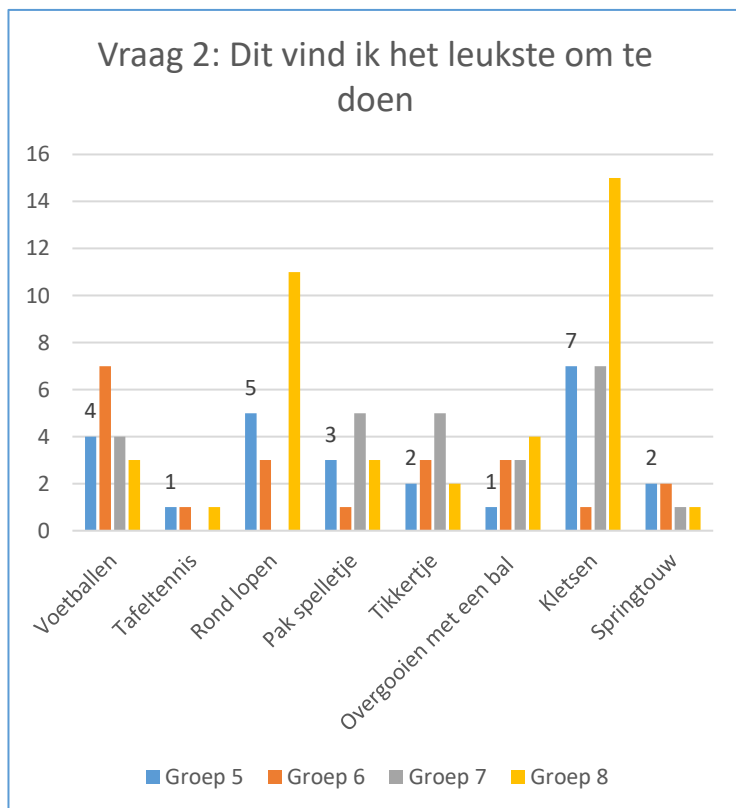
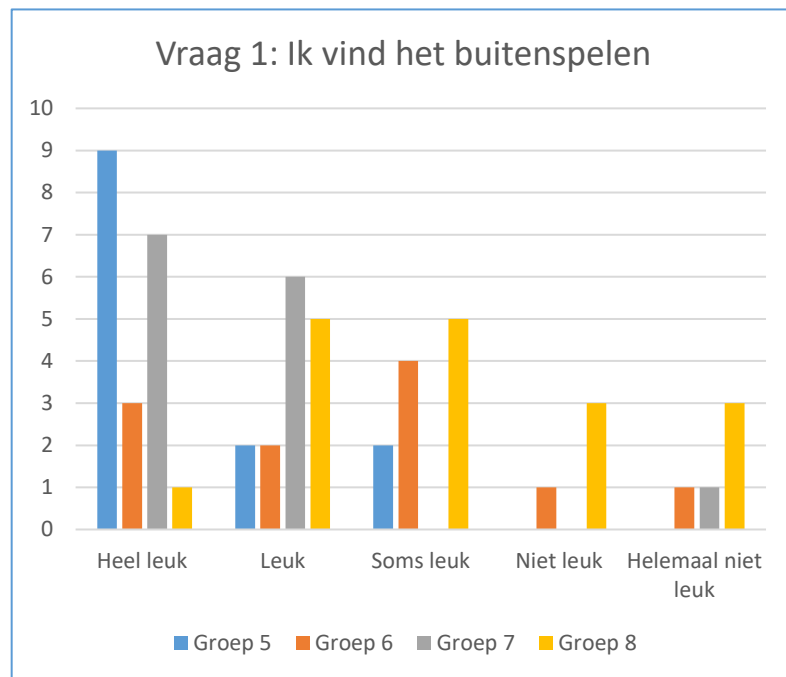
Rond lopen.	Aan andere kinderen vragen of ik mee mag doen.	Ruzie maken.	Zelf iets bedenken.
III III III (13)	IIII (4)	II (2)	II (2)

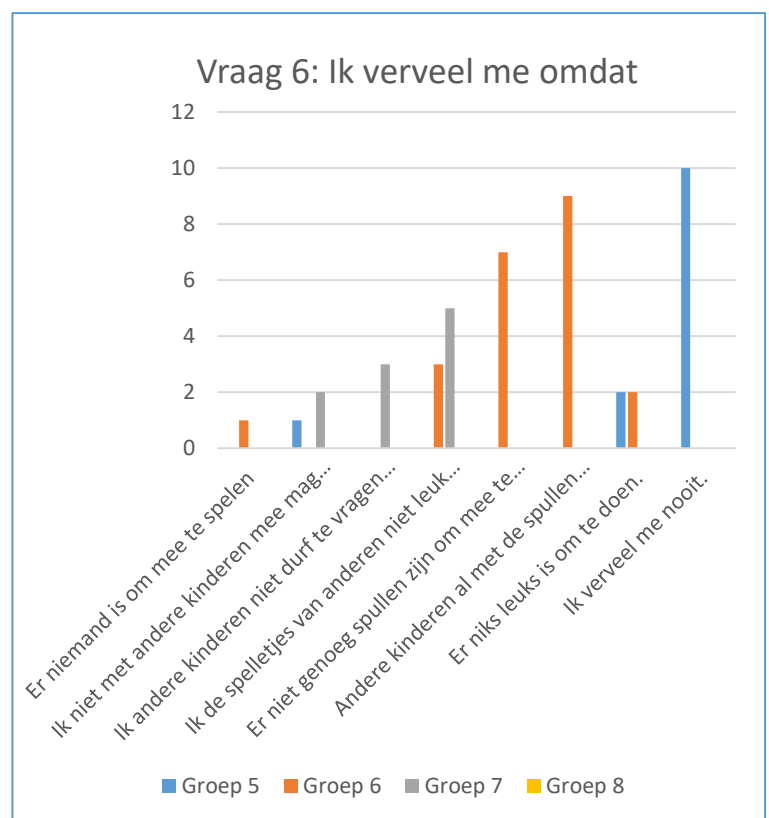
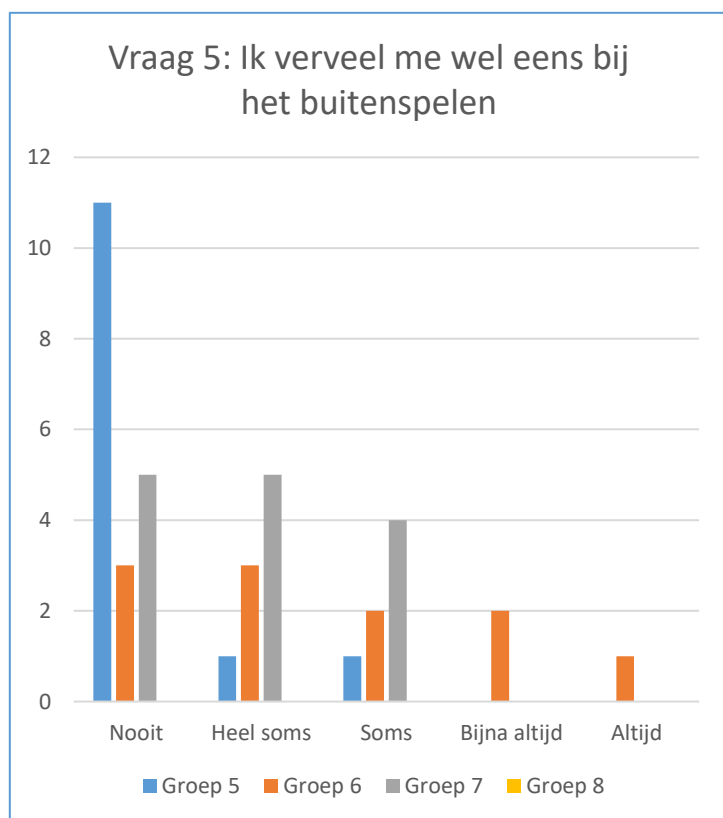
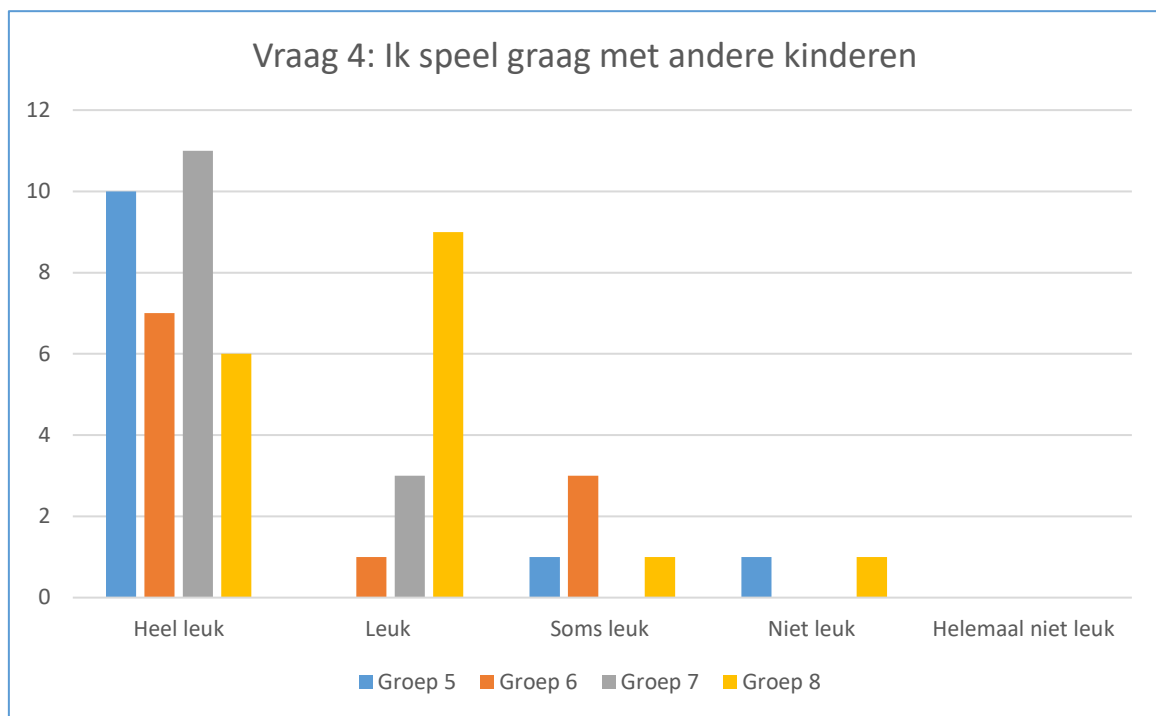
Vraag 8**Welke spelletjes zou je graag willen spelen?****Meerdere antwoorden zijn mogelijk.**

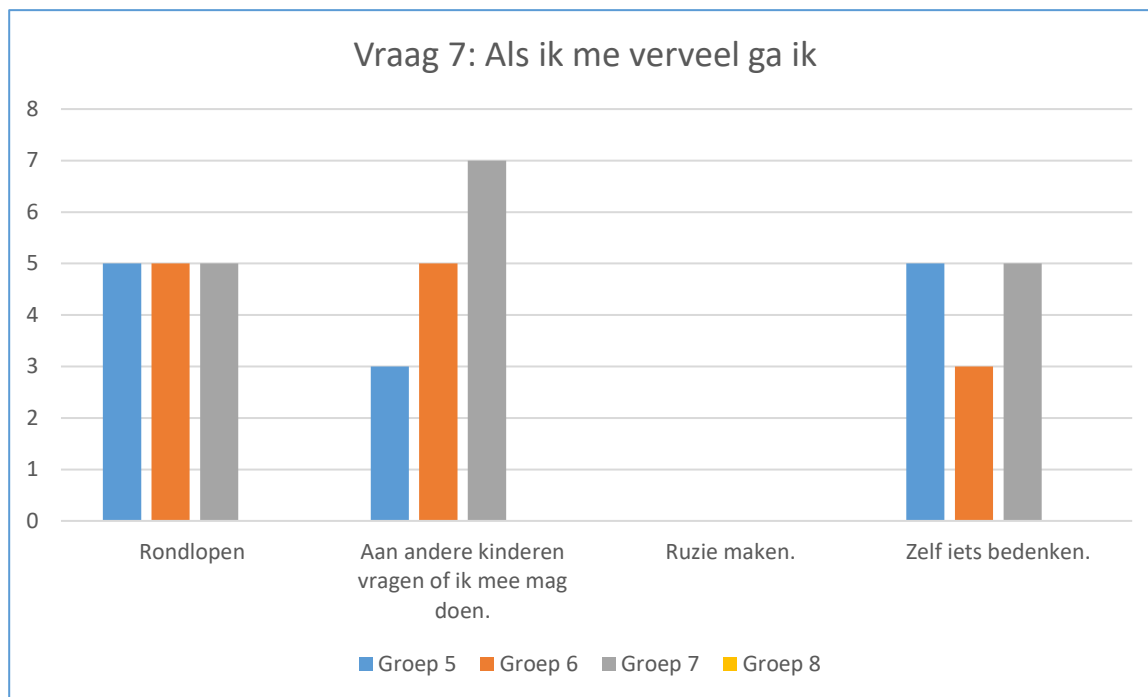
Iemand is hem, niemand is hem.	Schipper mag ik overvaren?	Lava-game.	Duo-tikkertje.	Handicap tikkertje.	Twister.	Elastieken.	Hinkelen.
III I (6)	II (2)	III I (6)	II (2)	II (2)	(0)	III (5)	(0)

Suggesties: speelgoed-plek, panna-voetbal, vechtspeellen, oxboard-baan, ezelen, verstop-tikkertje

Vraag 9**Als je het buitenspelen een cijfer mocht geven, wat zou dat dan zijn?****Gemiddeld cijfer: 5, 47**

Resultaten enquête eindmeting (per vraag/klas)

Groep 5 (13 leerlingen), afgenomen op 29 maart 2017

Vraag 1				
Ik vind het buitenspelen:				
				
III I (6)	III (3)	II (2)	II (2)	(0)
Vraag 2				
Ik speel graag met andere kinderen:				
				
III II (7)	III (3)	II (2)	(0)	I (0)
Vraag 3				
Ik verveel me wel eens bij het buiten spelen:				
				
III (5)	I (0)	III II (7)	(0)	(0)

Vraag 4**Ik verveel me omdat (2 keuzes):**

Er niemand is om mee te spelen.	Ik niet met andere kinderen mee mag spelen.	Ik andere kinderen niet durf te vragen of ik mee mag doen.	Ik de spelletjes van anderen niet leuk vind.	Er niet genoeg spullen zijn om mee te spelen.	Andere kinderen al met de spullen spelen.	Er niks leuks is om te doen.	Ik verveel me nooit.
(0)	II (2)	(0)	(0)	II (2)	I (1)	IIII (4)	IIII II (7)

Vraag 5**Welke buitenspeelkaarten heb je gespeeld?****Meerdere antwoorden zijn mogelijk.**

Lava-game	Stelten lopen	Handicap-tikkertje	Elastieken	Hockey	Hinkelen	Lummelen	Tienbal
II (2)	(0)	(0)	II (2)	II (2)	III (3)	(0)	I (1)
Touwtje springen	Punten tikkertje	Kat en muis	Geen kaarten				
IIII II (7)	II (2)	IIII (4)	III (3)				

Vraag 6**Als je het buitenspelen nu een cijfer mocht geven, wat zou dat dan zijn?****Gemiddeld cijfer: 9,09**

Resultaten enquête eindmeting (per vraag/klas)
Groep 6 (14 leerlingen), afgenomen op 29 maart 2017

Vraag 1				
Ik vind het buitenspelen:				
				
IIII I (6)	IIII II (7)	I (1)	(0)	(0)
Vraag 2				
Ik speel graag met andere kinderen:				
				
IIII III (8)	IIII (4)	II (2)	(0)	(0)
Vraag 3				
Ik verveel me wel eens bij het buiten spelen:				
				
IIII II (7)	I (1)	IIII I (6)	(0)	(0)

Vraag 4**Ik verveel me omdat (2 keuzes):**

Er niemand is om mee te spelen.	Ik niet met andere kinderen mee mag spelen.	Ik andere kinderen niet durf te vragen of ik mee mag doen.	Ik de spelletjes van anderen niet leuk vind.	Er niet genoeg spullen zijn om mee te spelen.	Andere kinderen al met de spullen spelen.	Er niks leuks is om te doen.	Ik verveel me nooit.
(0)	(0)	(0)	III (3)	I (1)	(0)	III (3)	III III (10)

Vraag 5**Welke buitenspeelkaarten heb je gespeeld?****Meerdere antwoorden zijn mogelijk.**

Lava-game	Stelten lopen	Handicap-tikkertje	Elastieken	Hockey	Hinkelen	Lummelen	Tienbal
II (2)	III I (6)	(0)	III I (6)	III (5)	III (3)	III III (10)	III III (9)
Touwtje springen	Punten tikkertje	Kat en muis	Geen kaarten				
IIII (4)	(0)	(0)	(0)				

Vraag 6**Als je het buitenspelen nu een cijfer mocht geven, wat zou dat dan zijn?****Gemiddeld cijfer: 8,75**

Resultaten enquête eindmeting (per vraag/klas)
Groep 7 (14 leerlingen), afgenomen op 29 maart 2017

Vraag 1 Ik vind het buitenspelen:				
				
II (2)	IIII (10)	II (2)	(0)	(0)
Vraag 2 Ik speel graag met andere kinderen:				
				
IIII II (7)	IIII (5)	II (2)	(0)	(0)
Vraag 3 Ik verveel me wel eens bij het buiten spelen:				
				
IIII (5)	IIII (5)	IIII (4)	(0)	(0)

Vraag 4**Ik verveel me omdat (2 keuzes):**

Er niemand is om mee te spelen.	Ik niet met andere kinderen mee mag spelen.	Ik andere kinderen niet durf te vragen of ik mee mag doen.	Ik de spelletjes van anderen niet leuk vind.	Er niet genoeg spullen zijn om mee te spelen.	Andere kinderen al met de spullen spelen.	Er niks leuks is om te doen.	Ik verveel me nooit.
(0)	I (1)	(0)	I (1)	(0)	(0)	III (3)	III IIII (9)

Vraag 5**Welke buitenspeelkaarten heb je gespeeld?****Meerdere antwoorden zijn mogelijk.**

Lava-game	Stelten lopen	Handicap-tikkertje	Elastieken	Hockey	Hinkelen	Lummelen	Tienbal
IIII (4)	IIII (4)	II (2)	I (1)	III (3)	III (3)	III (3)	II (2)
Touwtje springen	Punten tikkertje	Kat en muis	Geen kaarten				
III III (8)	I (1)	II (2)	II (2)				

Vraag 6**Als je het buitenspelen nu een cijfer mocht geven, wat zou dat dan zijn?****Gemiddeld cijfer: 8,5**

Resultaten enquête eindmeting (per vraag/klas)
Groep 8 (14 leerlingen), afgenomen op 29 maart 2017

Vraag 1				
Ik vind het buitenspelen:				
				
II (2)	IIII (4)	IIII I(6)	(0)	II (2)
Vraag 2				
Ik speel graag met andere kinderen:				
				
IIII II (7)	IIII I (6)	I (1)	(0)	(0)
Vraag 3				
Ik verveel me wel eens bij het buiten spelen:				
				
II (2)	IIII (5)	IIII (5)	I (2)	(0)

Vraag 4**Ik verveel me omdat (2 keuzes):**

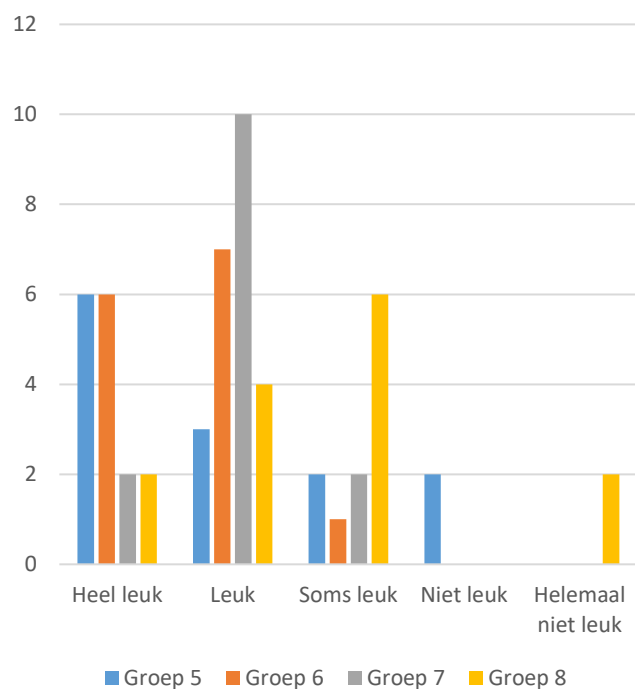
Er niemand is om mee te spelen.	Ik niet met andere kinderen mee mag spelen.	Ik andere kinderen niet durf te vragen of ik mee mag doen.	Ik de spelletjes van anderen niet leuk vind.	Er niet genoeg spullen zijn om mee te spelen.	Andere kinderen al met de spullen spelen.	Er niks leuks is om te doen.	Ik verveel me nooit.
I (1)	I (1)	II (2)	III (3)	I (1)	(0)	III II (7)	III (3)

Vraag 5**Welke buitenspeelkaarten heb je gespeeld?****Meerdere antwoorden zijn mogelijk.**

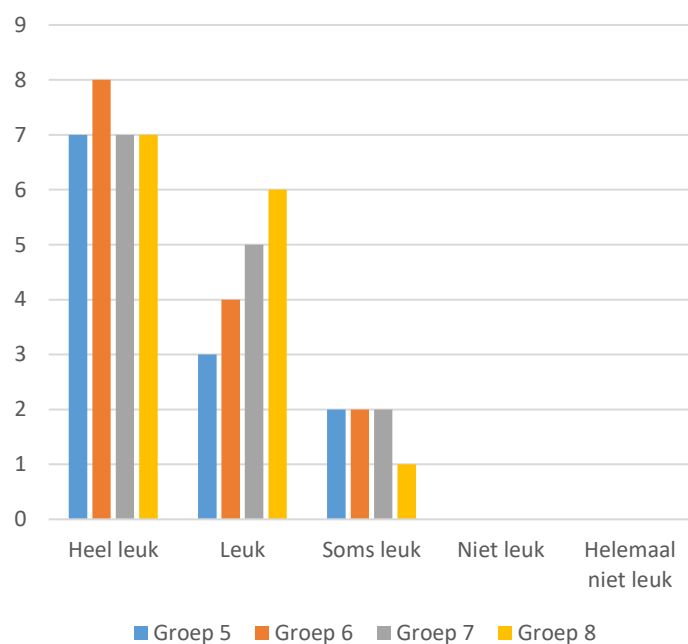
Lava-game	Stelten lopen	Handicap-tikkertje	Elastieken	Hockey	Hinkelen	Lummelen	Tienbal
I (1)	II (2)	I (1)	(0)	III (3)	(0)	II (2)	(0)
Touwtje springen	Punten tikkertje	Kat en muis	Geen kaarten				
(0)	(0)	(0)	III III (8)				

Vraag 6**Als je het buitenspelen nu een cijfer mocht geven, wat zou dat dan zijn?****Gemiddeld cijfer: 6,21**

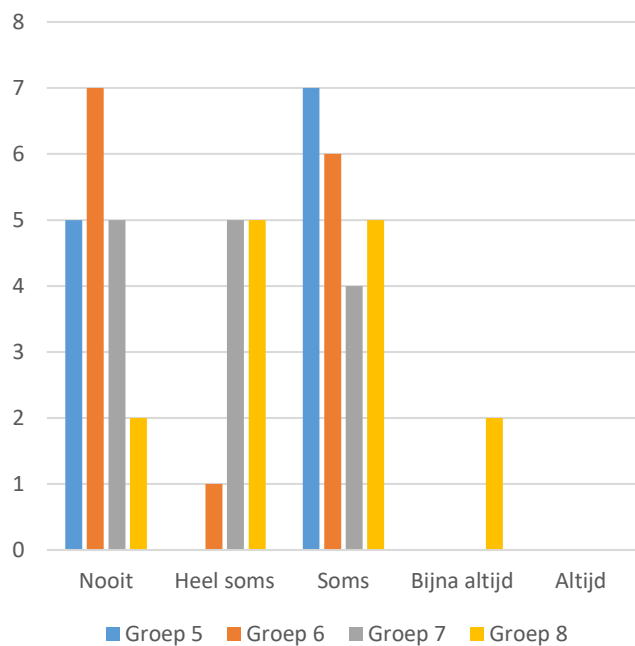
Vraag 1: Ik vind het buitenspelen

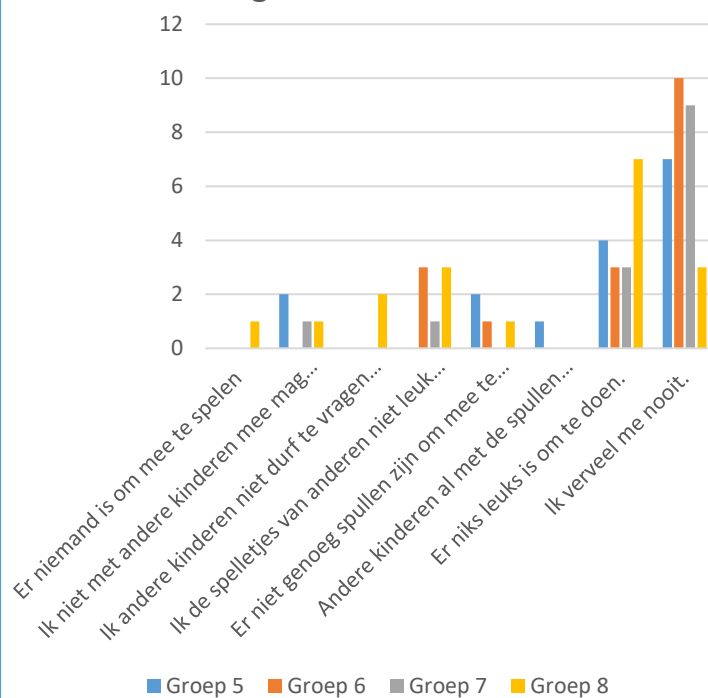
Vraag 2: Ik speel graag met andere kinderen

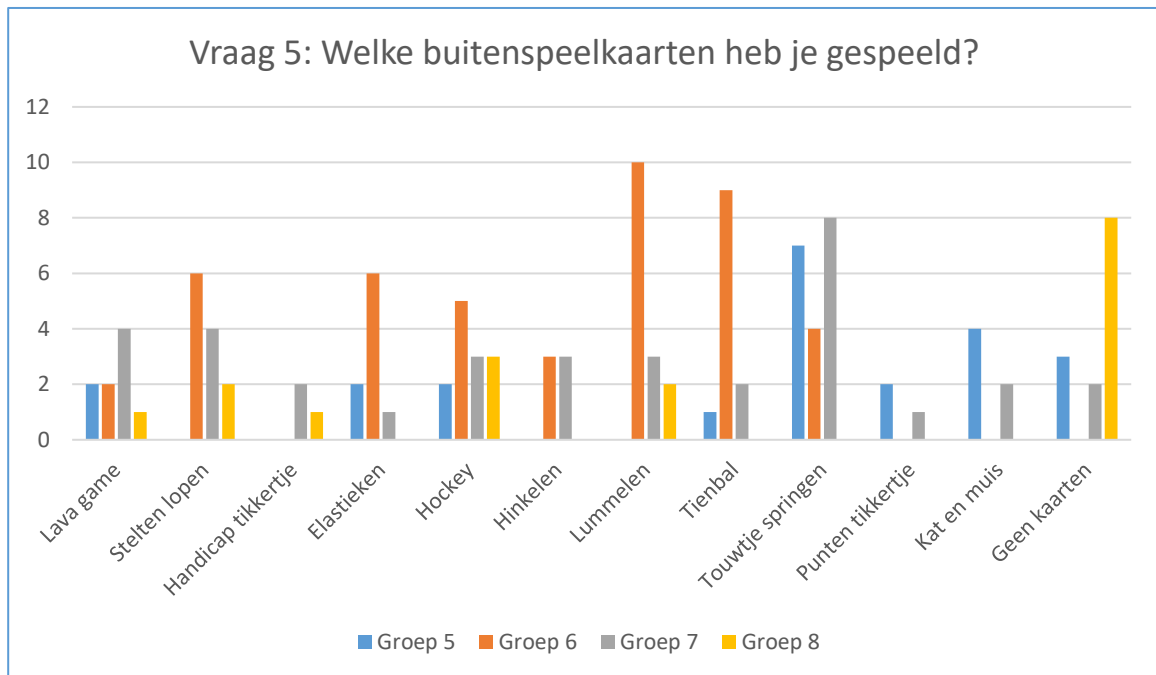

Vraag 3: Ik verveel me wel eens bij het buiten spelen

Vraag 4: Ik verveel me omdat:

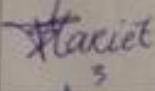
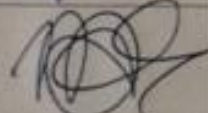

Bijlage 9: Verklaring over gerealiseerde presentaties

Naam LIO-student: Anouk Trommelen

Verklaring over gerealiseerde presentaties

	Handtekening	Eventueel (kort) commentaar
Presentatie 1 november 2016 werkgroep gedrag		
Presentatie 2 januari 2017 werkgroep speelplaats		
Presentatie 3 maart 2017 apr. 1		

Bijlage 10: Foto's onderzoek

Bijlage 11a: Buitenspeelkaarten "Spelen met spullen"

Spelen met spullen

Elastieken

Wat heb je nodig?
Elastiek

Aantal spelers
3 of meer

Hoe gaat het spel?
Twee spelers gaan, tegenover elkaar, 'in' de elastiek staan zoals op de foto hieronder. De andere speler begint met de voeten op de elastiek, dan erin, eruit en zo verder...

Moeilijker maken
Houd het elastiek steeds hoger.

Spelen met spullen

Hockey

Wat heb je nodig?
Pionnen
Hockeysticks
Bal
Doel

Aantal spelers
Minimaal 6

Hoe gaat het spel?
Maak 2 teams. Probeer de bal met de stick bij elkaar in het doel te schieten. Als de pauze voorbij is, heeft het team met de meeste punten gewonnen.

! Belangrijk !
Houd de hockeysticks op de grond!

Spelen met spullen

Touwtje springen

Wat heb je nodig?
Touw (lang of kort)

Aantal spelers
1 of meer

Hoe gaat het spel?
Spring op het juiste moment als het touw draait.

Moeilijker maken
Draai steeds sneller.
Probeer tijdens het springen rond te draaien.
Probeer met zoveel mogelijk kinderen tegelijk touw te springen.

Spelen met spullen

Stelten lopen

Wat heb je nodig?
Stelten
Pionnen

Aantal spelers
1 of meer

Hoe gaat het spel?
Maak een parcours met de pionnen. Pak 2 stelten en ga daarmee tegen de muur staan. Het is nu makkelijker om op de stelten te komen. Loop het parcours met de stelten.

Moeilijker maken
Zet de pionnen dichtert tegen elkaar aan.

Bijlage 11b: Buitenspeelkaarten "Tikspelen"

Tikspelen
Kat en muis

Wat heb je nodig?
Lintjes

Aantal spelers
Minimaal 6

Hoe gaat het spel?
1 speler is de kat. Alle andere spelers zijn de muis. De muizen stoppen hun lintjes in de achterkant van hun broek. De kat probeert de 'staarten' van de muizen af te pakken.

Moeilijker maken
Is je staart afgepakt? Ga dan een nieuwe halen.

Tikspelen
Punten tikkertje

Wat heb je nodig?
Stopwatch

Aantal spelers
Minimaal 4

Hoe gaat het spel?
Zet de stopwatch aan. Overleg met elkaar hoe lang een ronde duurt. Er is 1 tikker. Alle spelers krijgen 5 punten. Als je getikt bent, lever je 1 punt in bij de tikker. Je bent nu zelf de tikker. Als de stopwatch af gaat, bekijk je samen wie de meeste punten heeft. Deze persoon heeft gewonnen.

Tikspelen
Handicap tikkertje

Wat heb je nodig?
Niets

Aantal spelers
Minimaal 4

Hoe gaat het spel?
Spreek met elkaar af wie de tikker is. Als je getikt bent, houd je het getikte lichaamsdeel vast tot dat je bevrijd wordt. Als je op je rug getikt wordt, houd je je hand op je rug. Je kan bevrijd worden door je medespelers.

Moeilijker maken
Maak het speelveld kleiner.

Bijlage 11c: Buitenspeelkaarten "Groepsspelen" en "Balspelen"

Groepsspelen

Lava-game

Wat heb je nodig?
Stoepkrijt

Aantal spelers
Minimaal 4

Hoe gaat het spel?
Trek lijnen met stoepkrijt. Zorg dat de lijnen elkaar kruisen. Als je speelveld klaar is, wijs je 1 tikker aan. Ren over de lijnen, zonder de grond te raken. PAS OP! Let erop dat je niet in de lava valt!

Moeilijker maken
Wijs meerdere tikkers aan.
Maak het speelveld kleiner.

Balspelen

Tienbal

Wat heb je nodig?
Bal

Aantal spelers
Minimaal 6

Hoe gaat het spel?
Maak 2 teams. Elke team probeert 10 keer over te gooien met de bal. Je mag niet lopen met de bal. Als de bal op de grond valt of afgepakt wordt door het andere team, proberen zij 10 keer over te gooien. Wie het eerst 10 keer overspeelt, krijgt 1 punt.

Moeilijker maken
Spreek af dat je de bal maar 3 seconden mag vasthouden.

Groepsspelen

Hinkelen

Wat heb je nodig?
Stoepkrijt
Stokje

Aantal spelers
2 of meer

Hoe gaat het spel?
Ga op zoek naar een stokje. Teken met stoepkrijt een baan zoals op de foto hieronder. Gooi het stokje in een van de vakjes. Dit vakje moet je overslaan als je gaat hinkelen. Op de terugweg raap je het stokje weer op. Als je een lijn raakt, is de ander aan de beurt.

Moeilijker maken
Gooi meerdere stokjes.

Balspelen

Lummelen

Wat heb je nodig?
Bal

Aantal spelers
Minimaal 3

Hoe gaat het spel?
Spreek samen af wie de lummel is. De lummel gaat in het midden staan en de andere spelers staat er omheen. De spelers gooien de bal over en de lummel probeert de bal af te pakken. Als dat lukt, is de speler die de bal het laatst aangeraakt heeft, de nieuwe lummel.

Moeilijker maken
Wijs 2 lummels aan.
Spreek af dat je mag lopen met de bal.

